KOMIX

NR. 4
5. december
1983
KR. 10.00

Ny SUPERMANFILM

4 Danske albums i december

Giraud til Tahiti for at vente på UFO'er

Artikel om LOISEL "TROLDKVINDENS DATTER"

Interview med:

STEFAN FJELDMARK
H.C.ANDERSEN

Interview med:

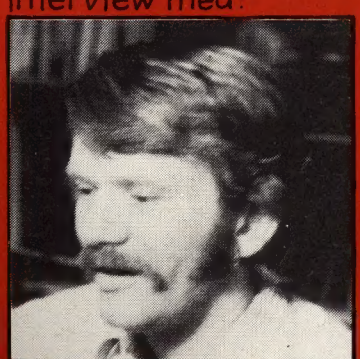

KARL OSKAR JÆGER
DÆKS OG ROSA

Stefan Fjeldmark

Læs interview side 24...

På netop dette skæbnesvangre sted kom jeg til verden i en brødkurv for omkring tre år siden

Kurven fulgte mig gennem min første levetid hvor jeg levede som asketisk eneboer i den vilde natur den var mit eneste materielle gode og jeg drog megen nytte af den

Men en dag fandt jeg spor af civilisationen og det blev mit livs vendepunkt. Dragel af nydelserne forlod jeg kurven og den storslåede natur uden at vide at det ville føre mig til en kummerlig tilværelse i byens slum
To lange år er gået og jeg søger kun et...
Livet i pagt med kurven og naturen.

Politiken

AF EN RØD/GUL AT VÆRE ER DU GOU HELT KLART MODELLE-RET!
NAMS! JEG DELTAR!
KOM GÅ, DIT STORE LABRE BUNDT DIALEK-TISKE MATERIA-LISME!!
SIG MIG FØRST HVORFOR ER DU HER I PEKING?

'Fritz vender tilbage' er en tegneserie for børn og det er det rene pornografi, siger KrF.-kandidat og politiassistent

Tegneserierne er pornografiske siger politimand

Og Jeppe Aakjær giver børnene onde drømme

Af Anja Westphal

Børnebibliotekernes tegneserier er pornografiske, voldelige og fulde af mystik og overtro, mener et medlem af Kristeligt Folkeparti, som vil have sagen rejst i Folketinget.

Politiassistent Carsten Larsen, folketingskandidat for Kristeligt Folkeparti i Slagelse, er rystet over den litteratur, som børnene finder på tegneseriehylderne i deres egen afdeling af biblioteket.

Blandt de værker, som Carsten Larsen vil have forvist fra børnebibliotekerne, er f.eks. Lauziers 'Mik og Susse og den seksuelle Revolution', Crumbs 'Fritz the Cat' og Gotlibs 'Morgenstund har guld i Mund'. Den kristelige folketingskandidat finder, at bøgerne er stærkt pornografiske.

I hans kategori over voldelig tegneserielitteratur finder man det af anmeldere og pædagoger højt berømmede værk Jens Langkniv, som er baseret på Jeppe Aakjærs bog af samme navn. Jens Langkniv-serien er tegnet af skolelæreren Orla Klausen, og den er bl.a. beregnet til undervisningsbrug.

Jeppe Aakjærs Jens Langkniv giver børne onde drømme, mener kritikeren

— Tegningerne i albummet er meget uhyggelige og giver børn onde drømme. I det hele taget er det forkert med alle de overtroiske, voldelige og mystiske fortællinger, der fremstår endnu mere uhyggelige i de sort-hvide tegneserierstreger, siger Carsten Larsen.

— Men først og fremmest må der fares frem mod de pornografiske serier, der viser alle afskygninger af sexuallivet. Forældre sender deres børn på biblioteket for at de kan finde noget godt og lødigt læsestof, og så kommer de hjem med noget, der er værre end Rapport, mener folketingskandidaten.

Han vil nu sammen med Kristeligt Folkepartis folketingsgruppe forsøge at få sagen rejst i Folketinget, så voksenserierne fremover ikke havner på børnebiblioteket.

— Der findes mange udmærkede børneserier som for eksempel Asterix og Lucky Luke, som børnene kan hygge sig med. Men bibliotekarerne må indse, at fordi et emne tages op i tegneserieform, er det ikke nødvendigvis noget for de små, siger Carsten Larsen.

Kære læser...

tegneseriedebatten blomstrer. Nationalmuseet, Berlingske Tidende og Kulturrevyen i TV er nu at tælle blandt dem, der på seriøs vis beskæftiger sig med tegneserier. Selvom vi endnu ikke har et ugentligt program om tegneserier i radioen som i broderlandet Sverige, så fristes man alligevel til at udbryde: HURRA! VI ER ACCEPTERET!...og så kommer det egentlige slid - langt større krav end tidligere og en lang og heftig debat om mediet...som kunstform, underholdning og ansvarligt eller uansvarligt talerør for og formidler af tanker, strømninger og fantasiens mangfoldige lyster. Tegneserierne ud af undervisningen, siger Bertel Haarder...tegneserierne er pornografiske og voldelige, siger Kristeligt Folkeparti. Edmondt Jensen gjorde det til en hjertesag at lade sin første kulturrevy ophøje tegneserierne til kultur på linje med resten. Tak, Edmondt! - og hurra for debatten. Sådan skal det være, og sådan kommer vi videre. Dette nummer af KOMIX er i debattens ånd, og det vil vi være også fremover - forhåbentlig også med læserkommentarer af alle slags.

Rune Kidde

KOMIX

Redaktion:

Blågårdsgade 37,
st. tv.,
2200 Kbh. N.
(01) 35 69 5o

samt

Krogshøjvej 32,
2880 Bagsværd
(02) 98 52 27

Redaktør:

Rune Kidde

Bornholmeren

MIT PENDUL ER RASTLØST I AFTEN. DET ER ET BUDSKAB FRA DEN ÅNDELIGE VERDEN OM, AT VI FÅR TORDENVEJR I NAT
OG DER ER MANGANDTEN OSSE ET BUDSKAB FRA DEN MATERIELLE VERDEN
I SKAL HUSKE AT KØBE TORDENKAFFE!

MIT PENDUL ER RASTLØST I AFTEN. DET ER ET BUDSKAB FRA DEN ÅNDELIGE VERDEN OM, AT VI FÅR TORDENVEJR I NAT
OG DER ER MANGANDTEN OSSE ET BUDSKAB FRA DEN MATERIELLE VERDEN
I SKAL HUSKE AT KØBE TORDENKAFFE!

De holder på formerne

Vor kollega i Nørregade, Bornholms Tidende, holder i bogstaveligste forstand på formerne. Et eksempel herpå er gengivelsen af Jørgen Mogensens tegneserie »Poeten og Lillemor«, som dagligt bringes i bladet. En anden borgerlig avis, Berlingske Tidende, bringer også tegneserien og forleden kunne man i begge aviser se de samme tegninger, sådan næsten da. For på Bornholms Tidende havde man givet Rikke bikini på, hvorimod samme dame i den berlingske avis fremstår i al sin dejlighed, således som Gud har skabt kvinden. Men hvad gør man ikke i bestræbelserne for at undgå, at krænke blufærdigheden.

Berlingske Tidende

AF WOW
FRIDOLIN
HAR DU HØRT HVAD VORES UNDERVISNINGSMINISTER SIGER?
NÆH
HAN SYNES TEGNESERIERNE SKAL VÆK FRA UNDERVISNINGEN!
HVORFOR DET?
SÅ DER KAN BLIVE MERE TID TIL KLASSIKERNE OG DEM SLAGS
DET ER DA IKKE NØDVENDIGT
HVIS MAN ALTSÅ FORSTÅR AT FÅ UNDERVISNINGEN TIL...
...AT GÅ OP I EN HØJERE ENHED!
VI SKAL NU SE HVORDAN DAGLIGDAGEN FORMEDE SIG FOR EN TYPISK FAMILIE I VIKINGETIDEN...
DIN FRISØR

KOMIX nr. 4
5. december, 1983
Redaktør: Rune T. Kidde
Redaktion: KOMIX, Blågårdsgade 37, st., 2200 København N. Tlf.: (01) 35 37 90

FASTE MEDARBEJDERE:
Anmeldere: Peter Bach, Birgitte Bokelund, John Jørgensen, Arne Larsen, Leif Madsen, Jens Thorhauge, Torben Weinreich, Mårdøn Smet, Rune Kidde.
Fotografer: Rune Kidde, Peter Kielland-Brandt, Mårdøn Smet.
Tegnere: Mårdøn Smet, Peter Kielland-Brandt.

FORLAGS-REPRÆSENTANTER:
Runepress: Steen Blendstrup
Interpresse: Henning Kure, Carsten Søndergaard, Marianne Kidde.
Carlsen if: Ole Steen Hansen.
Presse Illustrationsbureauet: Paul Schiött, Per Sanderhage.
Balder og Brage: Jørgen Nielsen.

Oversættere og håndtekstere: Hans Kiesow, Tore Bahnson, Kate Schandorf, Per Vadmand, Lene Agersnap og Frank Madsen.

FASTE SPALTER
Anmeldersektion: Anders Hjorth-Jørgensen, Malivej 12, 4200 Slagelse. Tlf. (03) 52 99 96. Arbejde (Slagelse Centralbibliotek (03) 52 12 45.)
Animation: Steen Blendstrup, Runepress, Krogshøjvej 32, 2880 Bagsværd. Tlf. (02) 98 52 27.

Smådansk: Tom Larsen, Øresundsvej 25, 1.tv., 2300 Kbh. S.

KOMIX udkommer d. 5. i hver måned og udgives af Interpresse, Box 11, 2880 Bagsværd.
Interpresse, 1983. Tryk i Finland. Redaktionen påtager sig intet ansvar for uopfordret materiale men opfordrer til at man sender sådant. Komix gør ikke krav på at være neutralt, objektivt eller på anden måde uafhængigt af de enkelte medarbejderes meninger eller forlagsmæssige tilknytninger - men opfordrer alle der måtte føle sig stødt til at reagere.

Abonnement: Tlf. (02) 98 52 27 mellem kl. 13 og 15. Att. Dorthe Jensen. Interpresses Servicekontor. Abonnement kan kun tegnes halvårligt (6 numre) og koster kr. 60,00.

KOGEKEDLEN
-RUNDT I TEGNESERIERNES VERDEN

CURT SWAN har tegnet et **Superman filmhæfte** til farver, og det kommer fra **I.P.** d. 27. december.

TOM OG JERRY og **SØREN SPÆTTE** udkommer fremover på samme dato, så man kan nyde både **CARL BARKS** og **FREDDY MILTON** samtidig. Første gang lillejuleaften.

De ældre **MODESTY BLAISE**-serier, der i sin tid blev trykt i **SPECIALCOMICS** fra **Carlsen** bliver ny genoptrykt i **X9** efter mange forespørgsler.

SØREN HÅKANSSON, der har beriget mange af **Interpresses** blade og albums med sine fremragende farvelægninger, arbejder nu fuldtids på **Valhallategnefilmen**, og nye talenter - deriblandt KOMIX-medarbejder **Teddy Kristiansen** - har fået chancen.

SERIEMAGASINETS julenummer præsenterer specielle juleserier af bl.a. **PEYO (Smølferne, Benny Bomstærk)** og **WALTHERY (Natacha).**

WILL EISNER (The Spirit) har lavet mange spændende og forskelligartede ting i tidens løb - bl.a. en bog om astrologi, der muligvis kommer på dansk i løbet af 1984.

HENNING KURE (tilrettelægger) fejrer 10-års jubilæum på **Interpresse** d. 1. januar.

SUPERMAN-bladet bliver fornyet fra og med nr. 61 d. 23. december. Universets figurer præsenteres nøjere med små artikler og egne historier og bladet får en mere officiel indledningsside. Flere konkurrencer med spændende gevinster vil også høre til dagens orden fremover.

Harald Anka (Howard the Duck) har tegnet serien Stewart the Rat til CRACK.

CRACK

CRACK hedder et spændende nyt svensk bladprojekt. Udgiveren hedder **Tiprod AB,** og varedeklarationen på første nummer, der udkom 1. november er: Vold, sex og humor. Den bramfri titel dækker over nogle af de mest spændende nye og eksperimenterende tegnere – bl.a. fra det spanske blad **El Vibora** (Hvor **Gilbert Shelton** gæsteoptrådte under sit ophold i Spanien). Et kærkomment gensyn med rablende gale **Reiser** er der også mulighed for i bladet, som kan bestilles fra **Luntmakarg. 68, 113 51 Stockholm, Sverige.**

MANARA (En forfatter søger 6 personer m.v.) er nu igang med en pornografisk tegneserie i det franske blad **L'echo des Savanes.** Han startede som tegner for pornografiske blade i sin tid, og hans flotte damer opstod i den sammenhæng. Tilrettelægger **Ole Steen Hansen** på **Carlsen if** venter spændt på, om der er ANDET end pornografi i serien, hvor der foreløbig er blevet bollet over 18 sider – sku' der dukke noget op, kan den ventes på dansk.

BUZZELI hedder en spændende italiensk tegner. Helt tilbage i 1966 tegnede han et album med titlen »**Le revolte des rates**« Efter i et år at have forsøgt at få kontakt med det lille forlag **Editions du Signé,** er det nu lykkedes for **Ole Steen Hansen** at sikre sig de danske rettigheder til det spændende og usædvanlige album, som kommer på **Carlsen if.** Buzzeli har i perioden fra 1966 til nu tegnet kortere serier til det franske blad **A Suivre.**

Selvportræt af Gireaud...

Fager Buzzeli-dame...

BLUEBERRY-GIREAUD er taget til Haiti sammen med sin kone og sine børn. Her agter han at tilbringe et par år i venten på U.F.O.'er, der efter sigende skulle dukke op samme sted. Til trøst for alle fans kan vi fortælle, at han arbejder uhæmmet videre med både **Inkal**-serien og **Blueberry.**

På dansk kan vi iøvrigt glæde os til et Blueberryalbum til foråret - det næstsidste i hans Mexicoserie, der begyndte med **Chihuahua Pearl.**

I mellemtiden er en ny serie om **Blueberrys ungdom** på vej - tegnet af New Zealænderen **Colin Wilson.** Mens vi venter på den, kan vi glæde os til et sciencefictionalbum af Wilson til efteråret og kigge på hans tegninger til **JUDGE DREDD,** som nu er startet i **Seriemagasinet.**

FRANK MILLER's DAREDEVIL er startet som suppleringsserie i det danske **HULK** fra og med nr. 37, som udkom i september.

OLE PIHL's næste udspil **DEN HVIDE SNE** udkommer fra **Interpresse** i løbet af 1984.

BILAL kommer igen på dansk til januar. **Carlsen if** står bag.

DERIB's trilogi »**Han, som blev født to gange**« starter fra **Carlsen** i december måned. Mange af de franske serier kommer på dansk samtidig med – eller før – den franske albumudgave. (De fleste serier går i blade først). En pudsig ting i den forbindelse er, at danskerne ofte kommer til at mangle en forside, som jo ikke er udarbejdet i bladsammenhængen. Derfor bestilles Derib f.eks. i dette tilfælde til at lave en forside til det danske album, som så senere bliver brugt i Frankrig – altså i realiteten franske top-albums med dansk-producerede forsider!

Colin Wilson-tegning...

GARFIELD-fans får chancen for at vinde 1 meter høje Garfield dukker i en stor konkurrence i **Basserne** - begyndende i nr. 161 d. 22.december.

Selvportræt af Buzzeli...

HELGE HALL DØD

En af de sidste repræsentanter for gennemdansk tegneserietradition og humor, Helge Hall, er død i en alder af 76 år. Der ligger en helt utrolig produktion bag ham. Fra 1927, da hans første serie startede til nu, er han nok den danske tegner, der har haft både den største produktion og det største publikum...men kun de færreste har rigtigt lagt mærke til manden bag den hjertevarme, der altid har kendetegnet Hall. Det var KOMIX' mening at råde bod på dette, som en af de første ting i det nye år...Hall havde virkelig fortjent en renaissance og anerkendelse. Vi nåede det ikke. Måske passede det godt til resten. Helge Hall vil blive husket som den anonyme, lune og imponerende produktive anekdotefortæller og pudsigheds-prædikant, der førte traditionen fra Storm P. næsten ind i det 22. århundrede. Hans produktion vil stadig leve i utallige blade og aviser, længe, længe efter hans død.

Rune Kidde

HELGE HALL

Det hele startede med, at Helge Hall fik undervisning i modetegning af tegneren H.E. Melchior, men interessen for det groteske og det morsomme var dog større og efterhånden fik han solgt en del vittighedstegninger. I 1927 lavede han sin første tegneserie: »Hilarius Pedersens radiooplevelser«, som dog kun varede en 3 måneders tid. Så fik han den idé at søge lykken i Amerika, men han kunne ikke sælge godt nok af sine tegninger, til at kunne leve af det. I stedet for arbejdede han på en maskinfarbrik og på en farm.

Et par år senere vendte han hjem og begyndte på tegneriet igen. Ud over at være storleverandør af vittighedstegninger, skabte han i 30'erne en del tegneserier, bl.a. »Per Pengeløs«, »Storebror og lillebror«, »Kjukken« og »Olsen«, som i nogle år glædede Jyllandspostens læsere.

I januar 1947 kom så »Hans og Grete«, en hyggelig familieserie, som stadig går i en lang række aviser landet over. Hall, som er hans signatur, tegnede 6 striber om ugen og var i den sidste tid mere tilfreds med serien, end i de første år.

Den københavnske avis Socialdemokraten (senere Aktuelt) bestilte i 1949 en tegneserie af Helge Hall. Det blev til en serie om en sporvogn, Nullerten. Den første stribe blev bragt den 20. februar 1949, serien blev meget populær blandt læserne og kom som julehæfte i 1950-64. I 1982 kom Nullerten som minialbum fra Interpresse. I årene 1953-56 kørte der en rigtig linie [illegible] i Københavns gader søndagen før jul. Der var tale om et velgørenhedsarrangement, hvor sporvejene gratis stillede materiel til rådighed, medens tidens kendte personer optrådte som konduktører og morede sig med passagererne. Blandt de optrædende var Professor Tribini, Ib Schønberg, Kjeld Petersen, Dirch Passer, Josephine Baker og mange andre.

Henning Visti Rasmussen

Tegneren Helge Hall tegner nullet på vogntoget i 1955.

LOISEL og LE TENDRE

Tegner og forfatter til TROLDKVINDENS DATTER

Tolkien ville have elsket de to fyre. Ikke kun fordi de er flotte og skæggede, men fordi de har fremtryllet det smukkeste eksempel på heltedigtning, der er set længe: »La Quéte de l'Oiseau du Temps« eller, som vi kender den på dansk: »TROLDKVINDENS DATTER«.

I dette æventyr har de to lystige fætre med stort held udskiftet hobitten Bilbo med den forførende og lunefulde Zassa, hvis overdådige skikkelse hensætter selv den mest fantasiløse i drømmerier.

Bag historiens og tegningernes håndværksmæssige strenghed skjuler der sig to meget levende personer - ikke uden smag for kvinder, sprut og det søde liv. Her løfter vi en flig af sløret og kigger lidt nærmere på de to tegneseriebohemer bag Troldkvindens Datter.

SERGE LE TENDRE... profession: Troubadour

Le Tendre fulgte et tegneseriekursus, som Giraud (Blueberry) og Méziéres (Linda og Valentin) holdt på et fransk universitet og arbejdede samtidig på manuskriptet til Troldkvindens Datter. Han havde to tegnere i tankerne til sit værk: Giraud og Loisel - og valget (eller omstændighederne?) faldt ud til sidstnævntes fordel.

Samme år - 1976 - begyndte Le Tendre at arbejde for det franske blad Pilote sammen med tegnere som Dominique Hé, Annie Goetzinger, Alain Voss og André Lamarthe. Samtidig påtog han sig natligt arbejde som sælger i en pornobutik, for at holde økonomien gående. Efter at have tilbragt et år i denne branche fik han endelig mulighed for at hellige sig tegneseriebranchen fuldt og helt med arbejde på blade som Fluide Glacial, Metal Hurlant m.m.fl. samt som manuskriptredaktør for bl.a. Cabanes, Loisel, Blanc DuMont og Rouge. En helt egen historie - »Skyggen som dræber«, lavet i samarbejde med tegneren Makyo, er at finde i en specialudgave af Spirou-bladet fra dette tidspunkt. Nu står karrieren i Troldkvindens Datter's tegn, og vi kan glæde os til seriens fortsættelse også herhjemme.

REGIS LOISEL... profession: Tegner med sans for charme

Loisel startede som Anders And-tegner og forelagde sine tegninger for det franske blad Mickey. Her fik han skulderklap og blev opmuntret til at fortsætte, uden dog at få noget på tryk. Imens han udstod sin værnepligt, fik han smag for den mere personlige tegnestil, og efter sin hjemkomst lykkedes det ham at få arbejde på blade som Pilote, Pif, Fluide Glacial og Metal Hurlant.

I 1975 udgav han et lille blad sammen med to gutter ved navn Taffin og Loro... en ulevedygtig døgnflue, der efter sigende skulle være usædvanligt nuttet: »Tousse Bourin«. To år senere hørte man fra ham igen i større sammenhæng med humorserien »Norbert le Lézard's æventyr« i bladet Plop og i 1978 udgav forlaget Kesselring hans første album »Nochmes«. Samtidig arbejdede han med tegnefilm og illustrerede forskellige bøger.

I 1979 startede han et atelier sammen med Rouge og Taffin, og det blev udgangspunktet for arbejdet på bl.a. Troldkvindens Datter.

De sidste nye rygter vil vide, at Loisel og Le Tendre søger en kvindelig tegner til at forsøde deres æventyr (formodentlig først og fremmest, hvad tegneserieproduktionen angår) - om de har fundet en, vil fremtidige albums vise!

Oversat fra fransk af: Lene Agersnap
Redigeret af: Rune Kidde

SKÆBNEFORTÆLLING

Det må være lige her!
JA?!
Jeg kommer angående annoncen...
Åh ja! Nu skal jeg være der.
Garagen lige ved siden af.
25000,55, i fin stand, et kup...
Her har De DYRET!
845 BP 17

Der er ingen tvivl!
Udmærket, De har selv papirerne, værktøjet ligger i bagagerummet, og nu får De begge sæt nøgler...
Åh, mens jeg husker det! Jeg har ladet mascotten til at hænge om bakspejlet blive - i handskerummet - De kan betragte det som en lille gave!
Mange tak.
Åh! De behøver såmænd slet ikke at takke!

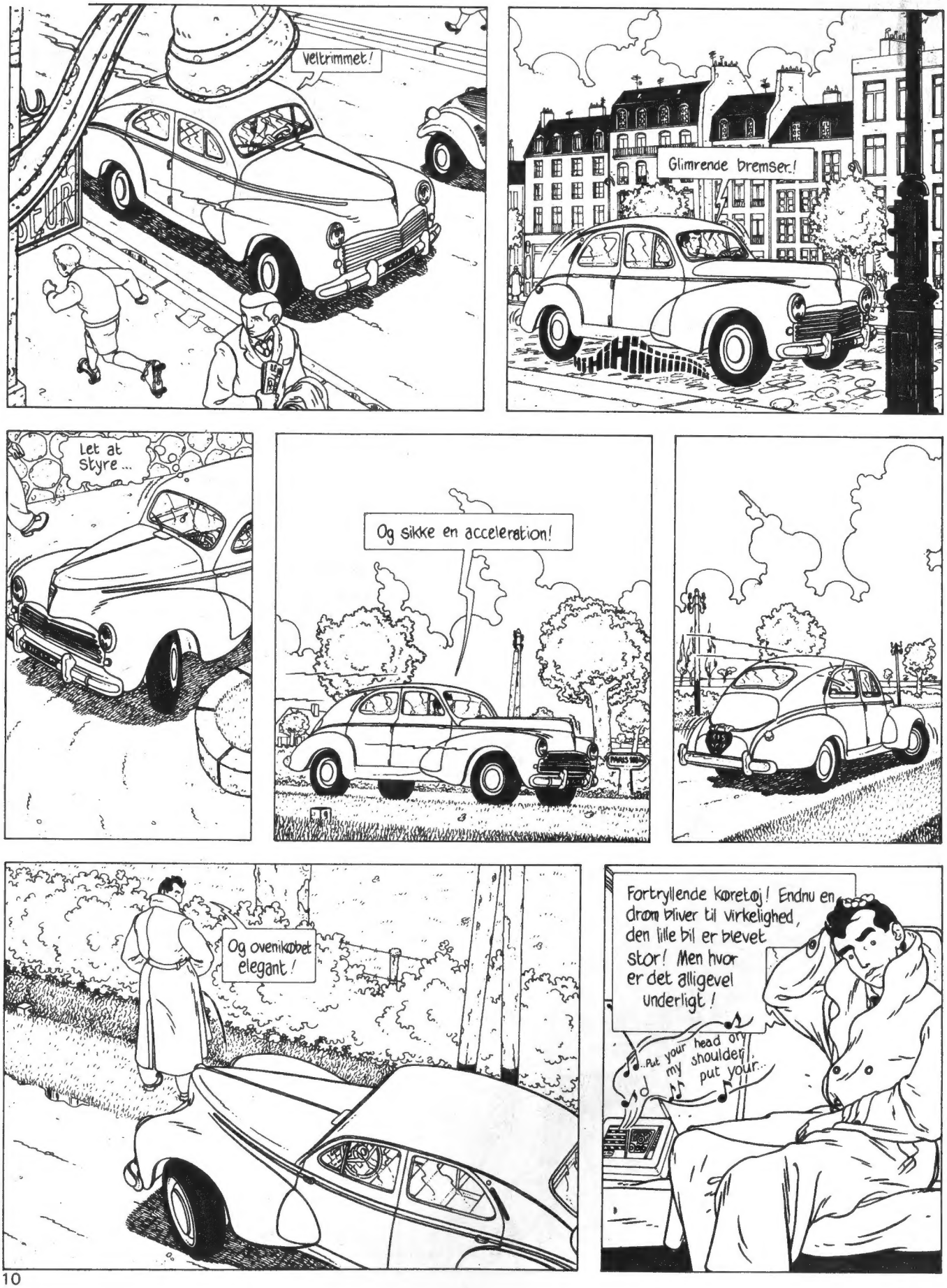
Veltrimmet!
Glimrende bremser!
Let at styre...
Og sikke en acceleration!
Og ovenikøbet elegant!
Fortryllende køretøj! Endnu en drøm bliver til virkelighed, den lille bil er blevet stor! Men hvor er det alligevel underligt!
...Put your head on my shoulder, put your...

Det begyndte altsammen med gaven fra onkel Theo. Ham selv kan jeg kun huske svagt, men hans gave derimod...

Hold me in baby your arms

...hans besynderlige gave - for hvorfor give den slags til en dreng - kom til at spille en stor rolle i mit liv.

Gennem årene vedblev den lille model at udøve sin besynderlige magt over mig, sin besnærende charme.

cra-a-asy lo-o-ve

Bag på modellen stod de halvudviskede rester af en stor, snørklet skrift - 12, rue Jean Jaurès. Mon ikke det lille hus var en efterligning af et større virkeligt? Men mine forældre forsikrede mig, at onkel Theo aldrig havde boet på nogen rue Jean Jeurès. Det mysterium forøgede model- lens charme...

CHLOE NOIRE

de MAISON-LAFFITTE Rue Jean Jaurès

Hvor skæbnens veje end førte mig hen, bed jeg altid særligt mærke i de gader, som var blevet udstyret med det famøse navn. Men der var utallige byer og gader!

Men en dag...

A LOUER

TIL LEJE

CALBERSON
FLYTTEFIRMA...
TEUT TEUT

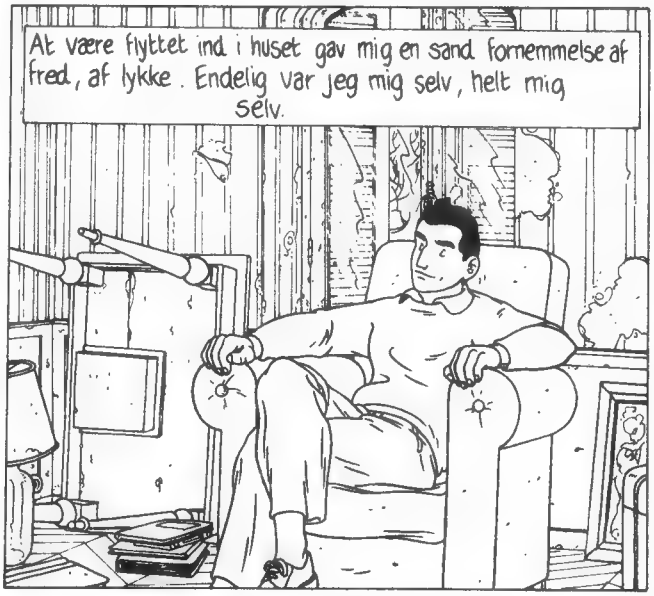
At være flyttet ind i huset gav mig en sand fornemmelse af fred, af lykke. Endelig var jeg mig selv, helt mig selv.

Men jeg står endnu mere i gæld til huset, for det var også fra den kant min anden gave kom. En tilfældig aften, hvor jeg ryddede op i nogle småting på loftet...
Halløj! Hvad er mon det?

En aldeles vidunderlig gave...
...bedårende!

O.K! O.K! Hvis du absolut vil ... Hvad tid?
... dejlige skår, du vil garateret ikke fortryde!
CRA-A-A ZY LO-OVE
CRAZY LO-O-OVE YOU ARE MY CRAZY LO-O-VE
PERNOD 45
ARE MY CRAZ
AZY LOV
LOOOVE

Hvad betyder min alder,
hvis vi elsker hinanden.

Hvis du vil, så bliv hos
mig, Diana.

please stay
by me Diana
Huset havde foræret mig en gave udover det sæd-
vanlige ... Diana var en fe

DINKY TOYS
MECCANO
En lille fe, Som ovenikøbet selv bragte mig
en gave, en lille særegen gave.

Jeg var nu opmærksom på symbolikken
ved gaver! Jeg blev grebet af en vold-
Som interesse for 203-modeller.

Og så en dag kom det uund-
gåelige...
Skat, kom og
se!

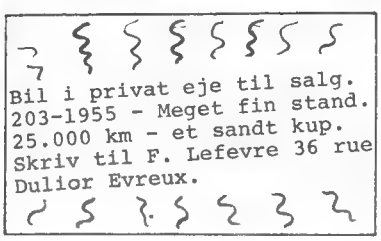
Bil i privat eje til salg.
203-1955 - Meget fin stand.
25.000 km - et sandt kup.
Skriv til F. Lefevre 36 rue
Dulior Evreux.

Og her er så bilen, og hvilken bil!
Alle disse gaver, hus, dukke og
legetøjsbil har ganske vist været
varsler om noget besynderligt,
men også om noget meget lykkeligt!

Apropos gaver, jeg har ikke en gang fået set om maskotten...
AAAAHHH
YOU ARE MY DESTINY.
Vår det Styretøjet?
I en helt lige linie!
Havde hun drukket?
Stakkels unge mand!
PIN PON PIN PON PIN...
Are my destiny!! Vi slutter hermed... krr... udsendelsen... Lilegnet Paul Anka... nyt idol, ny krr... genhør... næste onsdag...

Flopke Rodolphe

Slut

ANIMA
Superman the movie(s)

For tredje gang trækker **Christopher Reeve** i det blå trikot og flyver som **Superman** over det hvide lærred, herhjemme med premiere 2. juledag. Dermed skulle der vist (7-9-13, bank under bordet) være sat punktum for Superman's film meriter for denne gang. Hvis man skal lære noget af filmhistorien, så taler alt dog for, at han før eller siden vender tilbage.

For Superman, superhelten over alle tegneseriesuperhelte, har en lang og glorværdig forhistorie i filmens verden. Under 2. verdenskrig, hvor serien oplevede sin første storhedstid, blev der nemlig produceret 18 tegnefilm med Superman, almindeligt anset for at være nogle af de bedst animerede overhovedet. Det var iøvrigt i forbindelse med disse film, at hans evne til at springe over skyskrabere blev ændret til de kendte flyveegenskaber. Tegneseriens kænguruhop så ikke godt ud på film, og desuden havde Superman på den tid travlt med at bekæmpe både nazister i Europa og japsere i Stillehavet, så lidt ekstra fart var påkrævet.

Derudover er Superman blevet levendegjort af **Kirk Alyn** i to film fra 1948 og 1950, og af **George Reeves** i en TV-serie i 50'erne, oplevelser der må kaldes mere kuriøse end egentlig interessante.

Superman III

Kast et blik på credit-listen til »Superman III«, og det må indrømmes: Superman is playing for laughs!

Richard Lester, der bl.a. har fjernet ethvert spor af alvor fra **»De tre/fire musketerer«**, vender tilbage som instruktør, måske lidt mindre alvorlig end i »Superman II«. De foregående films skurk **Gene Hackman** (som **Lex Lothor**) afløses af komikeren **Richard Pryor** i rollen som en naturbegavet computeroperatør, der er ansat af en skurkagtig **Robert Vaughn** med storhedsvanvid og hans mandhaftige søster, **Annie Ross**. Og hvis det ikke er nok til at varsle om fare for latterkrampe, så optræder **Pamela Stephenson** (fra **Not the Nine O'Clock News**) til overflod som Vaughn's tomhjernede elskerinde - men hun har jo også andre talenter.

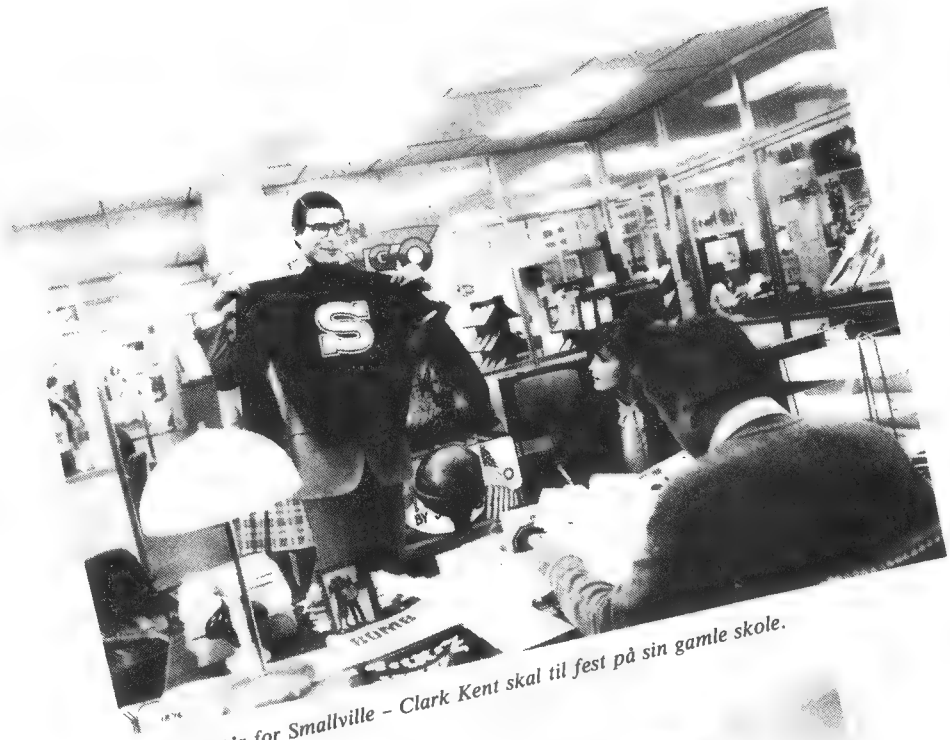

Nej... S står for Smallville – Clark Kent skal til fest på sin gamle skole.

Lana, meet Lois!

Inkarnerede Superman-fans vil måske finde det mere interessant, at Superman's barndomsveninde **Lana Lang** i **Annette O'Toole**'s skikkelse endelig får sin plads i det filmede Superman-univers. Dermed er der åbnet op for mulige jalousidramaer, for jo, **Lois Lane/Margot Kidder** er stadig på scenen...

Endelig lover »Superman III« som sine forgængere den samme blanding af kendte tegneserieplots og »overraskende« drejninger, foruden den obligatoriske portion special effects, der hører til. - Ingen tvivl om det, det er god underholdning!

Keep watching the skies

- Og næste gang du ser en blåklædt skikkelse med en flagrende rød kappe flyve over himlen, så pas på, du ikke tager fejl. Det kan være, det er Supergirl...

Steen Blendstrup

Saligt syn for sagn...

Skjoldunge - sagaen starter

Tegneserien om Skjoldungerne - de gamle, danske vikingekonger - har været længe undervejs. Længe inden Henning Kure blev albumredaktør og producer på Interpresse, samlede han de gamle sagn til en fortløbende genfortælling. Hans idé var allerede dengang en tegneserie, der kunne genfortælle sagnene i et historisk korrekt tids- og miljøbillede. Dette ungdomsprojekt lå imidlertid stille i en del år, indtil Henning Kure kom i kontakt med tegneren Orla Klausen - der på det tidspunkt netop havde færdigtegnet sit første album JENS LANGKNIV.

Sammen med forfatteren Per Sanderhage udformedes Skjoldungerne nu til et manuskript, som Orla Klausen tegnede det nu udkomne første album efter. Albummet blev tegnet imellem første og andet bind af Jens Langkniv (i 1981), så det er ikke en fuldt udviklet Orla Klausenstreg vi kan stifte bekendtskab med i albummet.

Oprindeligt blev Skjoldungerne 1 tegnet til farveudgivelse - derfor kommer det først nu, 3 år efter sin færdiggørelse... det var simpelthen ikke muligt, at skabe økonomisk basis for et farvealbum. Albummet er første bind i en lang serie, og næste album er på vej - tegnet af Henning Kure og Orla Klausen i fællesskab. Med lidt held og håndkraft skulle det nå ud til publikum i løbet af 1984.

Albumserien er først og fremmest baseret på det oldengelske digt »Bjovulfkvadet«, som er skrevet kun et par hundrede år efter, at begivenhederne fandt sted - hvilket set i historisk lys giver det en stor kildeværdi. En anden vigtig kilde er den islandske »Skjoldungesaga«, som man i dag kun har referater af, samt de middelalderlige »Rolf Krakes Saga« og »Bjarkarima«, der begge tager udgangspunkt i den tabte »Skjoldungesaga«. Saxo Grammaticus' Danmarkskrønike er også en vigtig kilde, selvom den først og fremmest er brugt til uddybning af de andre kilder.

En væsentlig del af sagnenes virkeliggørelse har været Per Sanderhages manuskript, der lægger vægt på, at give læseren et indtryk af de forskellige figurer i serien som virkelige mennesker, hvis reaktioner vi kan forstå og føle med.
Føl' med fra starten!

Karl Oskar Jæger

Dæks og Rosa

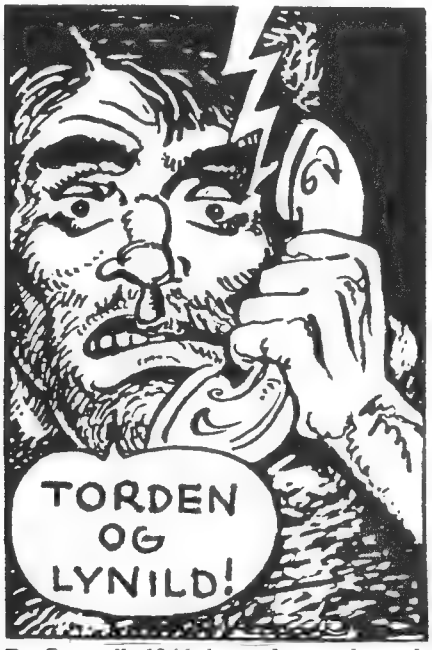

D. 7. april 1946 begyndte en lovende dansk serietegner at hyle og skabe sig. Det var Oskar Jæger, som her til december debuterer med albummet »Dæks og Rosa« fra Carlsen, der blev født. Karl er dog siden faldet mere til ro, og i dag er han en yderst gemytlig herre.

Man skal nu ikke lade sig narre af den slags, for hans liv og levned indtil nu har været rigt på begivenheder. Fem dage efter sin 18 års fødselsdag var Karl udlært bager, og så tog han ellers ud at sejle de næste 14 år. Matros, kok, hovmester, motormand, dæksdreng, jungmand og pædagogmedhjælper er nogle af de beskæftigelser, han har haft indtil nu, hvor det jo er tegneserierne det gælder.

Karl holdt op med at sejle i 1977, han havde levet æventyrtrangen ud, men har aldrig mistet lysten til at have plads omkring sig, han vil helst stadig være omgivet af vide horisonter, og har svært ved at finde sig til rette i sin nuværende lejlighed i Allerød i Nordsjælland. Men det bliver ikke til mere med at sejle, han har senere prøvet det i en måned som afløser, men kunne ikke holde det ud, andre værdier som kone og børn har erstattet de gamle drengedrømme.

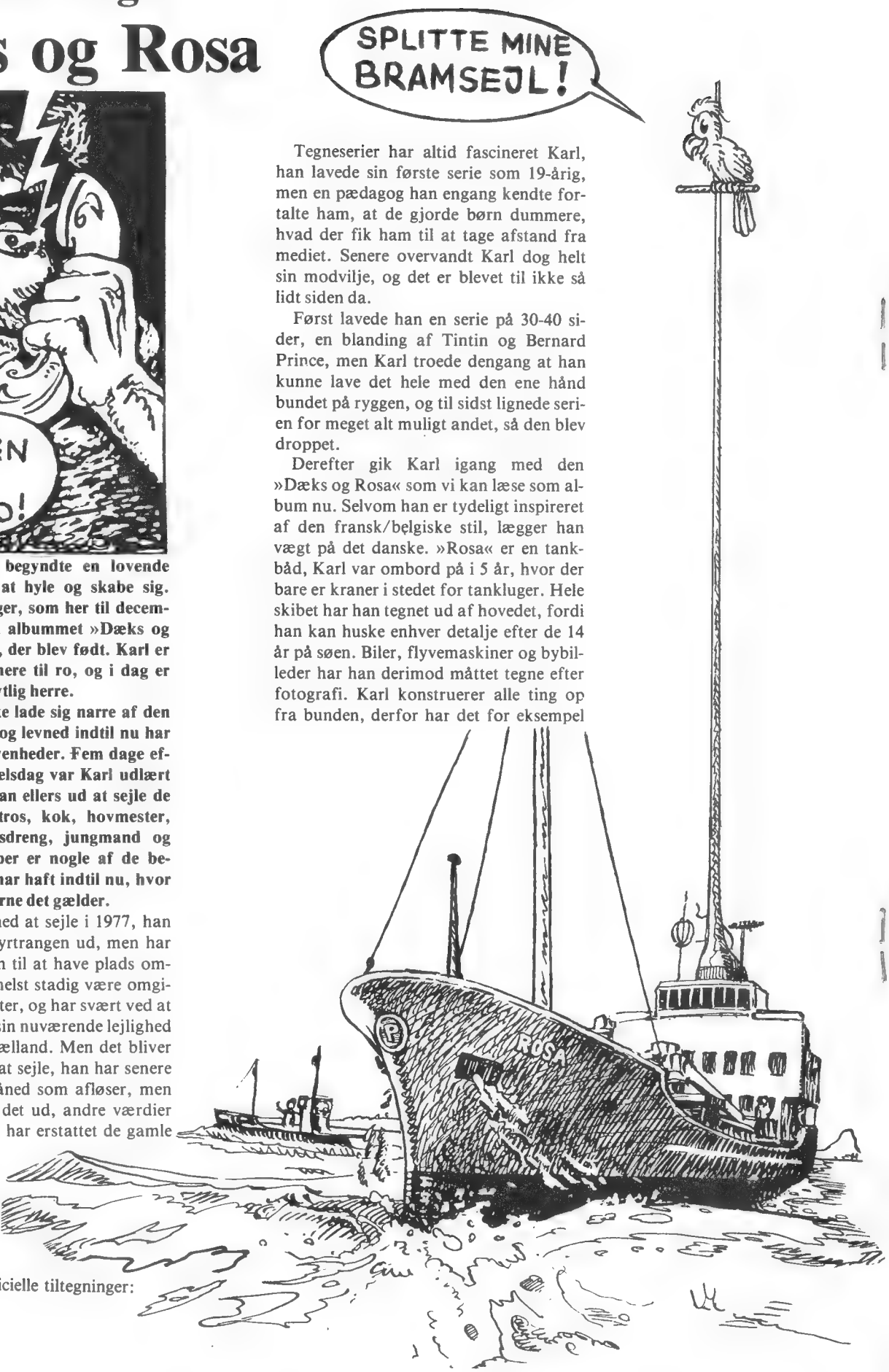

Tegneserier har altid fascineret Karl, han lavede sin første serie som 19-årig, men en pædagog han engang kendte fortalte ham, at de gjorde børn dummere, hvad der fik ham til at tage afstand fra mediet. Senere overvandt Karl dog helt sin modvilje, og det er blevet til ikke så lidt siden da.

Først lavede han en serie på 30-40 sider, en blanding af Tintin og Bernard Prince, men Karl troede dengang at han kunne lave det hele med den ene hånd bundet på ryggen, og til sidst lignede serien for meget alt muligt andet, så den blev droppet.

Derefter gik Karl igang med den »Dæks og Rosa« som vi kan læse som album nu. Selvom han er tydeligt inspireret af den fransk/belgiske stil, lægger han vægt på det danske. »Rosa« er en tankbåd, Karl var ombord på i 5 år, hvor der bare er kraner i stedet for tankluger. Hele skibet har han tegnet ud af hovedet, fordi han kan huske enhver detalje efter de 14 år på søen. Biler, flyvemaskiner og bybilleder har han derimod måttet tegne efter fotografi. Karl konstruerer alle ting op fra bunden, derfor har det for eksempel

Interview og uofficielle tiltegninger:
Mårdøn Smet

taget ham 8 timer at lave en enkelt tegning af en flyvemaskine, og i sommer var han i Marseille, hvor næste album foregår, for at fotografere stedet. Det fortæller lidt om grundigheden af Karls arbejde. Ethvert billede i serien tegnes for sig selv på et stykke papir, og bliver derefter klistret op på den færdige side sammen med resten. Der bliver hele tiden lavet om og lavet nyt. Karl smutter ingen nem vej uden om, og alligevel tager det ham kun cirka to dage at lave én side i A2 format med farve og tekst. Han har det sådan, at når han først er begyndt på en serie, kan han ikke slippe den igen, ligesom en god bog, så nr. 2 af »Dæks og Rosa« er allerede halvvejs færdig.

Karls nyeste serie på cirka 7 sider handler om nogle hampedyrkere, der får besøg af nogle brutale læderjakker, der vil have sig noget gratis pot, og så ellers bare går i gang med at plukke. En af hampedyrkerne vil hente en motorsav for at »ordne« rockerne, men da han tænker på al den skade han kan gøre med sådan en maskine, inviterer han dem på en øl i stedet.

Det er gennemgående i Karls serier at der er meget action, og når folk bliver skudt går der altså »rigtig hul i dem«. Karl mener ikke at folk tager skade af at se, hvor modbydeligt, det virkelig er. Læserne har samme rolle som personerne i historien, de står i kulissen og ser på begivenhederne der udvikler sig, og pludselig står de midt i det hele. De vilde biljagter og skyderier er ikke selvoplevede, de er stadig drengedrømme og fantasier, men Karl har selv oplevet en del voldsomme ting, og mener ikke det nytter at slås og regere, man kan ligesågodt snakke om det.

Matros, kok, hovmester, motormand, dæksdreng, jungmand og pædagogmedhjælper Karl-Oskar Jæger.

Han mener heller ikke, at tegneserier påvirker folk i en voldelig retning, men at videofilm derimod i mange tilfælde, på grund af sin stærke effekt, gør folk immune overfor vold, og den mening vil han gerne stå ved. Karl vil i det hele taget godt have at hans serier har en mening, bare ikke politisk. Det mener han, der er nok af i aviserne, og hvis man vil gøre det til et levebrød, som han har i sinde, vil det være meget svært med en politisk tegneserie. De fleste folk har fået nok af løftede pegefingre.

Om Karl kan gøre serien til et levebrød kommer an på, om den kan sælges til Tyskland og Sverige. I så fald skal han lave to albums om året, så hvis det kan lade sig gøre, kan vi se frem til at læse historierne om »Dæks og Rosa« de næste 10 år, det er nemlig Karls foreløbige mål. Hvis ikke han kan leve af det, vil han hellere være bager. Enten eller! Så hvis der er nogen læsere, der bedre kan lide kager end tegneserier, kan de bare lade være med at købe Karl Oskar Jægers nye album og vente spændt på at Danmark får sig endnu en aktiv bagersvend.Køb »Dæks og Rosa« eller du bli'r kølhalet.

Mårdøn Smet

MÅNEDENS MULIGHED

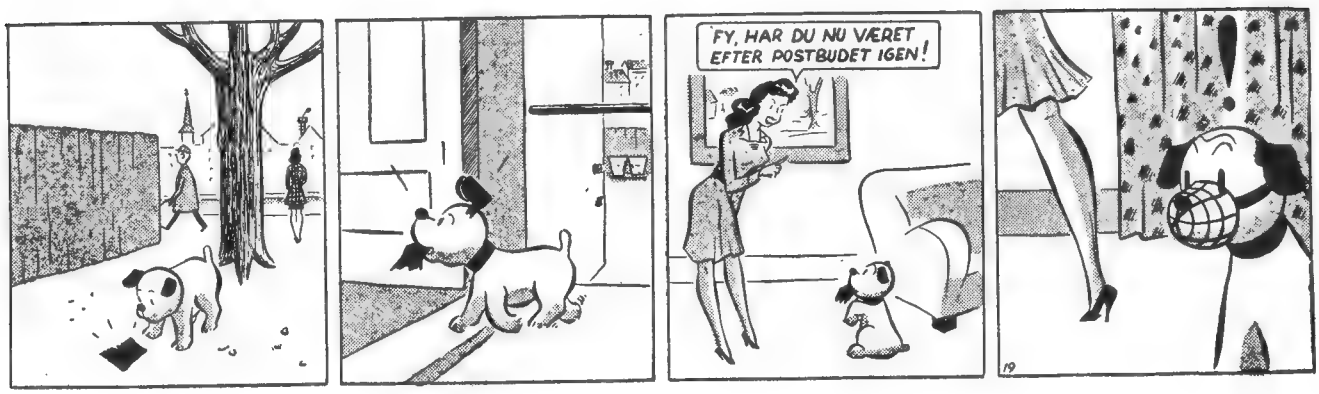

Som sædvanlig udlodder vi ti tegneseriealbums blandt de læsere, der kan afsløre, hvilken senere kendt dansk tegner, der i sine yngre dage tegnede ovenstående stribe. Skal vi sige, at hans senere stribe drejer sig om en ansat, hvis arbejde foretages i forbindelse med beboelsesejendomme...

LØSNING FRA KOMIX nr. 3: GANTRIIS. Den heldige (og dygtige!) vinder blev fra KOMIX 2: Anne-Lise Larsen, Wildersgade 60 A, 3., 1408 Kbh. K.

MÅNEDENS MAKVÆRK

Peter Plys

PLYS SIGER, AT HANS DIGTE VIL GØRE HAM BERØMT.
©KFS/BULLS
JEG HÅBER DU ER KLAR OVER, AT DE FLESTE POETER LEVER I ANONYMITET.
1217
DET GENERERER MIG IKKE, KANINUS...
JEG KAN SKRIVE OVERALT.
Distributed by King Features Syndicate
Copyright © 1982 Walt Disney Productions World Rights Reserved
9-23

Månedens makværk følger denne gang opfordringen fra et af de klip, som KOMIX offentliggjorde i »Klip og kommentarer« i sidste nummer - nemlig voldtægten af A.A. Milne's mesterværk Peter Plys. Sådan ser den ud - og det har INTETSOMHELST at gøre med Peter Plys!

MÅNEDENS MORSOMSTE

Månedens morsomste er ikke udelukkende morsom - men bygger alligevel så meget på en humoristisk tradition, at den hermed får plads i serien. Det drejer sig om et værk af den finske tegner Tarmo Koivisto, oprindeligt trykt i bladet Sarjis, 1974. Forslaget kommer fra Erik Berg i Ålborg som får fem tegneseriealbums til gengæld.

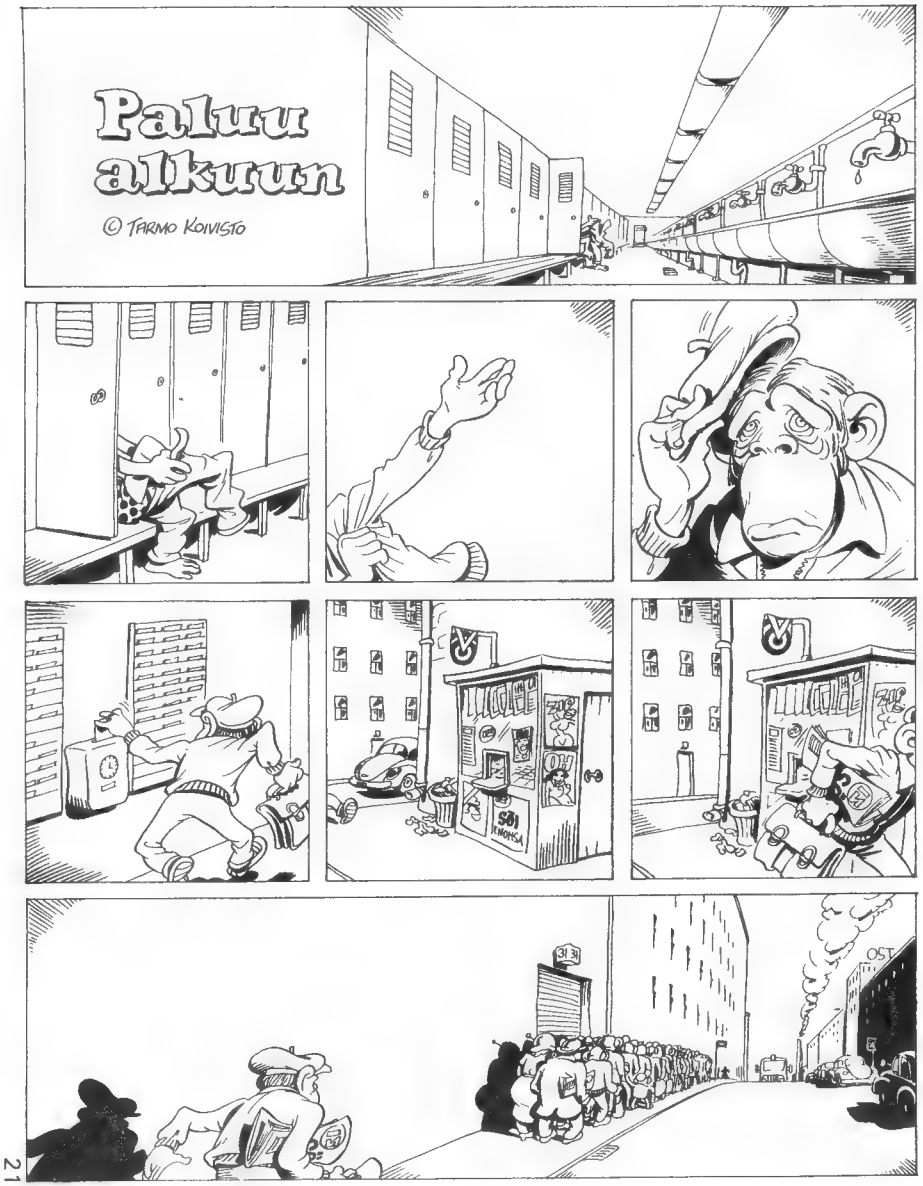
Paluu alkuun
© TARMO KOIVISTO

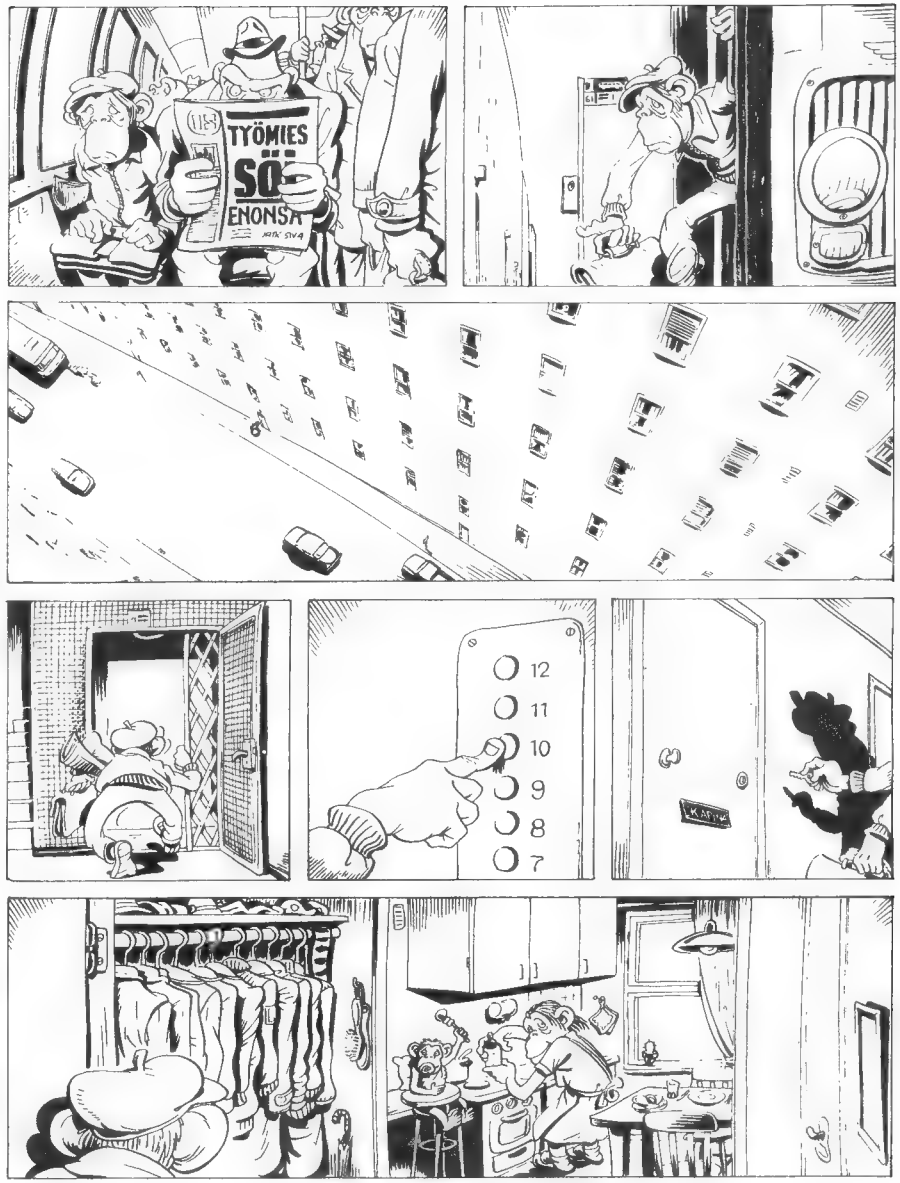
TYÖMIES
SÖ
ENONSA
12
11
10
9
8
7

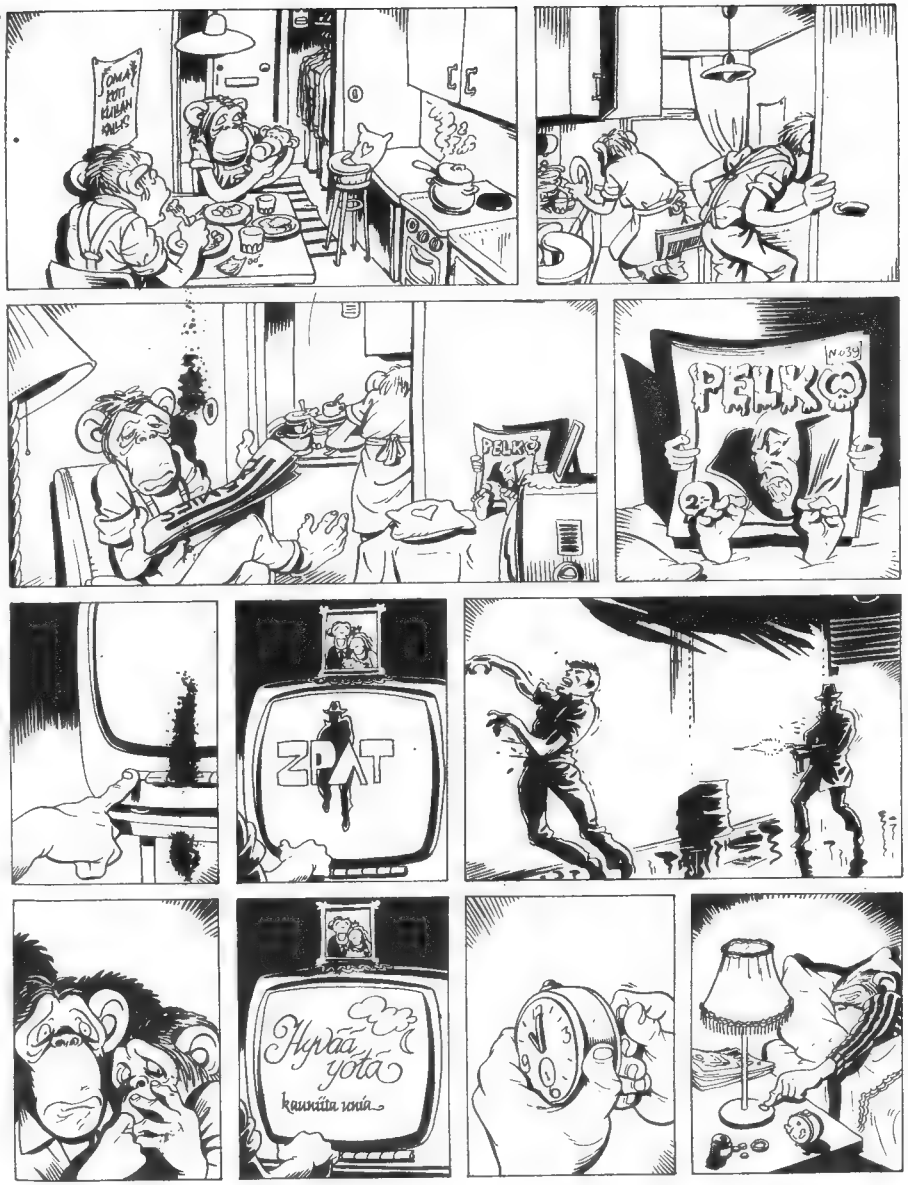
PELKO
ZPÁT
Hyvää yötä
kauniita unia

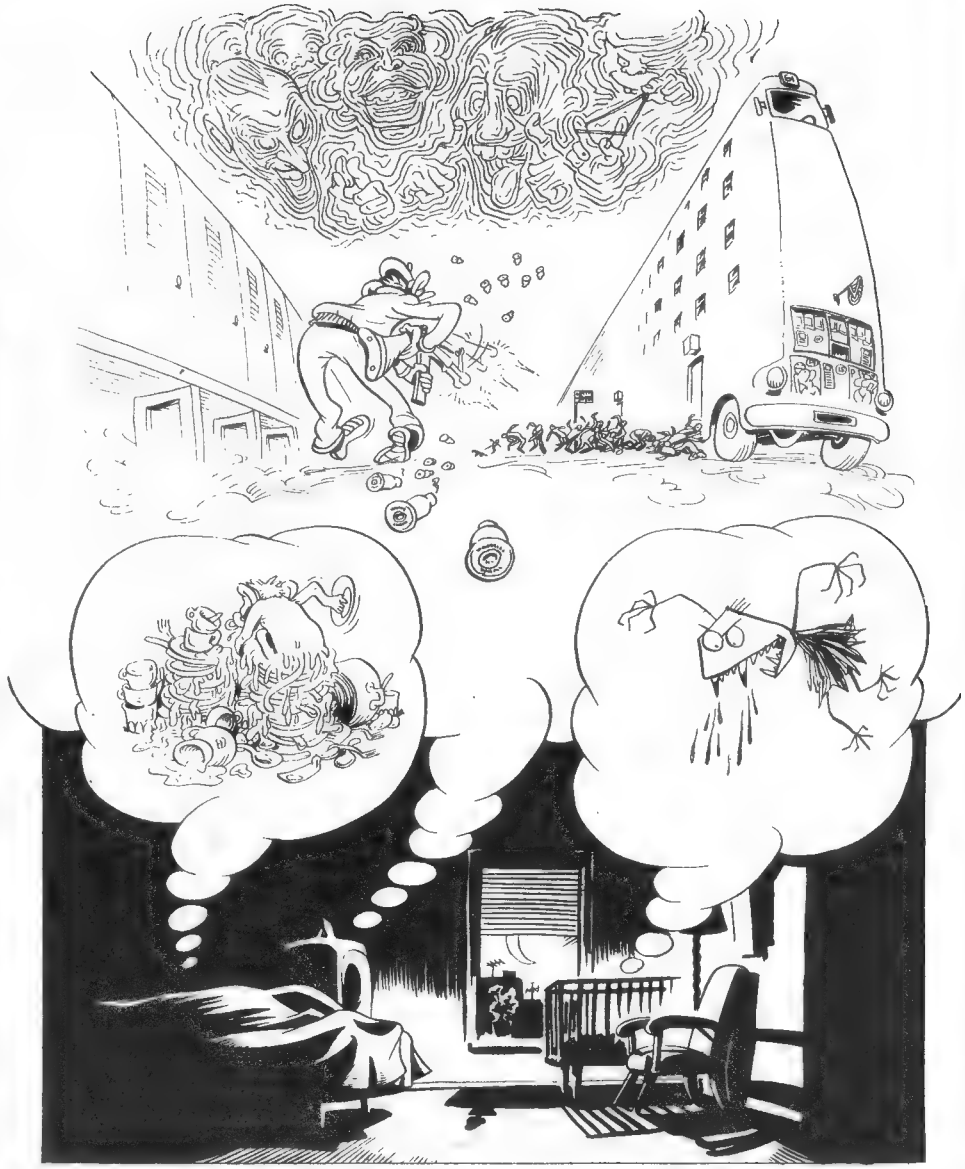

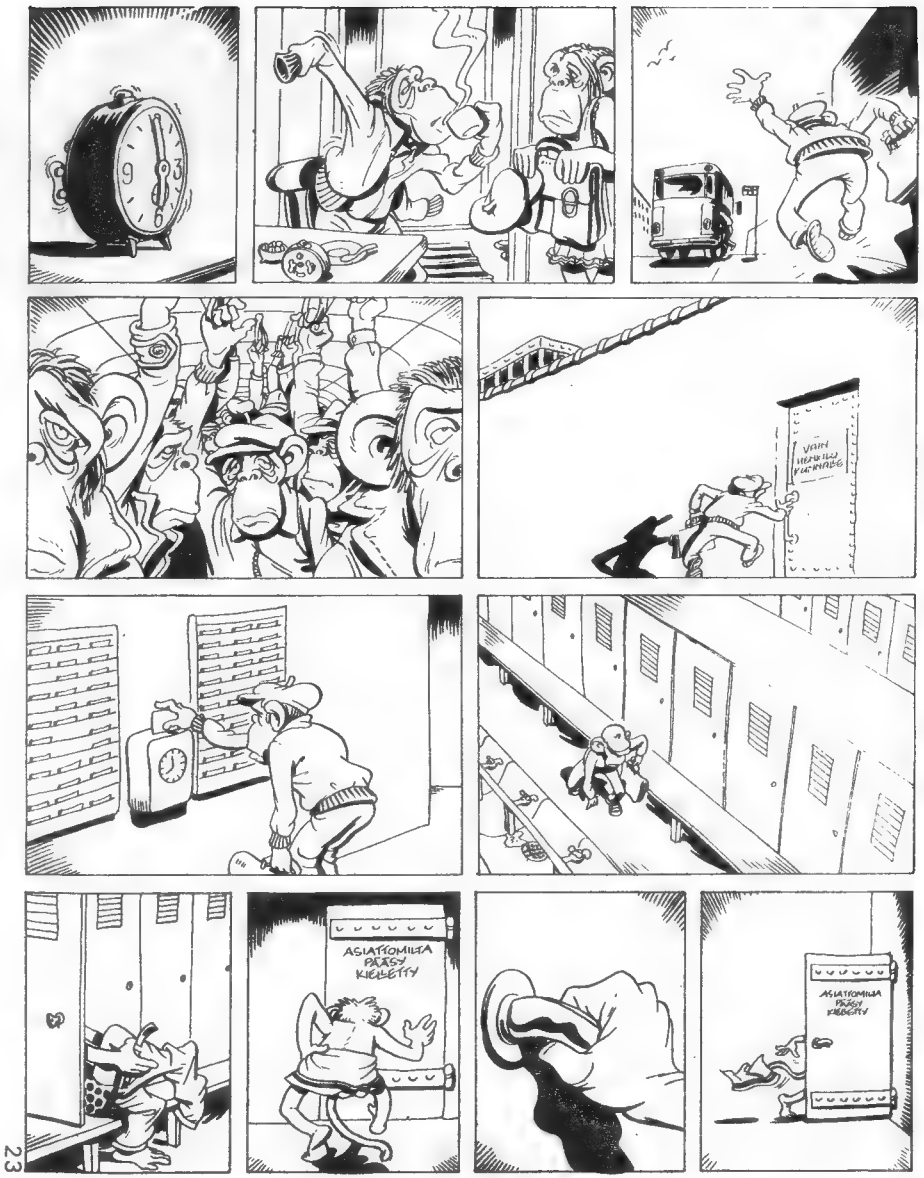
ASIATTOMILIA
PRASY
KIELETTY
ASIATTOMILIA
PRASY
KIELETTY

DA CAPO
AL FINE

I FØRSTE KLASSE SOLGTE JEG MINE TEGNINGER FOR 25 ØRE STYKKET...

En snak med Stefan Fjeldmark...

Stefan Fjeldmark, 19 år og af jysk/-spansk/finsk/dansk afstamning debuterer i december måned med en spændende nyfortolkning af H.C.Andersens æventyr i tegneserieform og arbejder for øjeblikket på den kommende Valhalla-tegnefilm. Peter Kielland-Brandt har snakket med ham.

Peter: Hvornår er du født?

Stefan: 1964 i Århus. Min mor er finne. Hun blev skilt meget hurtigt fra min daværende far, der er spanioler. Vi boede i en lillebitte lejlighed. Min mor havde et 70-timers job i en slikbutik, hun havde ikke nogen børnehaveplads til mig og min storebror. Vi sad på trappen udenfor slikbutikken. Engang kom vi til at slukke for fryseren med is i, kæmpekatastrofe! Senere mødte hun den far, jeg har nu, og som jeg betragter, som min far. Han er dansker.

Peter: Var »Hede hunde og Hot[illegible] (Danske striber, 1. Red.) din første tegneserie?

Stefan: Nej. Jeg havde lavet en lang tegneserie bygget over en af Tove Jansons Mumitroldebøger da jeg var 13 år. Jeg brugte en sommerferie på den. Jeg lavede en side om dagen, og sad hele dagen og tegnede femten dage i træk.

Peter: Havde du hørt noget om, hvad andre tegnere gjorde?

Stefan: Noget må jeg have vidst, for jeg tegnede den i overstørrelse, A3. Jeg holdt mig slavisk til teksten, jeg har altid holdt meget af Tove Jansons bøger, alting var så godt, så det hele skulle med. Den blev enormt lang. Jeg nåede halvandet kapitel på de femten sider, og der er noget med en syv-otte kapitler i bogen - så gav jeg op og holdt sommerferie istedet for.

Peter: Det lyder fornuftigt.

Stefan: Men det var den første tegneserie, jeg kastede mig ud i. Før havde jeg lavet tegnefilm. Jeg tror jeg har set nogle udsendelser om det i TV, om animation. Vi købte et kamera af min bedstefar og en gammel fremviser, en rig-

Foto: Peter Kielland-Brandt

tig dårlig, gammel »Eumig« fremviser, standard 8. Kameraet var også standard 8, det kunne ikke tage enkeltbilleder, men hvis man satte det ned på 12 billeder i sekundet og trykkede enormt hurtigt på udløseren, kunne man få tre billeder ad gangen. Min far og min storebror hjalp mig, de kunne bedre finde ud af kameraet - jeg stod for den kreative side.

Peter: Hvad var det for en tegnefilm?

Stefan: Der var alle mulige ideer. En af dem var om en lille grøn frø, der hed Snikko. Den foregik i en fremtidsverden, efter atombombeeksplosionen. Det var en historie om, hvordan han udspionerer nogle grumme, grumme skurke: Griznak, Dyznof og Zirvok! Det skal lige siges at en af mine venner også var med til at lave det, en skolekammerat.

Peter: Er du født med en blyant i hånden?

Stefan: Det er svært at sige, hvornår jeg startede. I første klasse solgte jeg mine tegninger for 25 øre stykket!

Peter: Var du mere film-interesseret end tegneserie-interesseret?

Stefan: Ja! Jeg var helt vild! Alting var film. Jeg var fuldstændigt tryllebundet. Jeg kunne sidde og læse på det der kamera, sådan: »Bolex H-8-, Reflec...« osv., jeg faldt helt i svime over det.

Peter: Var det også på det tidspunkt, du begyndte på tegneserier?

Stefan: Jeg var helt vild med at læse tegneserier, men jeg havde lavet nogle småting før jeg gik igang med Mumitroldene. »Hede hunde og hotdogs« ideen er fra den tid. Det var om en popgruppe, der hed Hot-Dogs. På en måde ærgrer det mig, at jeg har lavet den Hot-Dogs historie. Vi havde så mange gode ideer, der kunne blive til gode, solide historier, og så kører jeg den af på sådan et trip!

Peter: Da jeg så »Hede hunde og Hot-Dogs«, tænkte jeg, at det var mange forskellige, du var inspireret af, både Carl Barks, Corben og Will Eisner...

Stefan: Ja, det var det også. Jeg var inde i en periode, hvor jeg var meget fascineret af alle teknikerne. Jeg var inspireret af Moebius og Corben og sådan noget.

Peter: Du havde ikke planlagt den historie?

Stefan: Nej, den kørte bare af sted. »Hede Hunde og Hot-Dogs« blev lavet i løbet af en fjorten dage. Den skal ikke tages alt for alvorligt!

Peter: Hvad med andre tegneserier, var det Asterix og Tintin?

Stefan: Mnjaaa... det var fordi, det var det man læste, men det jeg rigtigt blev bidt af var »Linda & Valentin« og før dem »Anders And, Carl Barks!« Min tegneserieinteresse startede, før jeg selv begyndte at tegne. Anders And lå i stakke over hele mit værelse. Jeg fandt ud af, at der var nogen historier, der var gode - det var tilfældigvis allesammen Carl Barks-historier. Jeg satte små papirklips ved dem, så kunne man hive dem ud af stakken og læse. Carl Barks var de eneste jeg læste. Omkring »Hede Hunde og Hot-Dogs« begyndte jeg at interessere mig for Corben, Wrightson, Moebius og alle dem der. Jeg kan stadigvæk godt lide dem, men i meget begrænset målestok, de virker lidt indholdsløse.

Peter: Synes du, det er for flot og æstetisk?

Stefan: Der er sådan en død stemning over det, meget af det er alt for tungt.

Peter: Hvad kan du godt lide idag?

Stefan: Sådan en serie som »Vindens passagerer« synes jeg er virkelig god. Der er virkelig èn, der vil fortælle en historie - men også sådan en serie som »Isabelle« synes jeg er god.

Peter: Jeg har indtrykket af, at du er mere for at fortælle en historie så godt som muligt, end at lave flotte tegninger?

Stefan: Det har nu skiftet lidt i perioder. Det er ligesom man tager en ting op ad gangen, og så prøver man den af - og så går det ud over historien, det går altid ud over historien, som er det vigtigste.

Peter: Du går meget op i stemninger?

Stefan: Ja, stemninger har jeg altid godt kunnet lide at arbejde med. Egentlig mere end konkrete historier. Sådan at historien ligesom kommer af sig selv, når jeg er inde i stemningen.

Peter: Du er helt selvlært?

Stefan: Ja... altså senere har jeg gået på animationskursus, men ikke mens jeg lavede tegneserier. Før i tiden plejede jeg at sige, jeg kunne tegne godt nok til at fortælle det jeg gerne ville fortælle. Da jeg gik igang med at lave H.C. Andersens »Snedronningen« fandt jeg ud af, at der var nogle ting, jeg ikke kunne rent anatomisk og sådan.

Peter: Var Snedronningen en opgave du stillede dig selv?

Stefan: Ja, på en måde var det. »Snedronningen« var en kæmpemulighed for at arbejde med en **anden** historie - ligesom prøve at fortælle historien, som man instruerer en film. Jeg har det sådan med H.C. Andersen, at der er mange af hans historier jeg for intet i verden har lyst til at lave som tegneserier, og så er der en fem-seks-syv stykker, jeg er helt fascineret af. Jeg har lige på nogle løse sider skitset et helt album igennem med »Rejsekammeraten«, der er ideen til mit næste album. Men stadigvæk

Det første forsideudkast til »Snedronningen«...

Skitse til gammel dame fra »Snedronning«-albummet...

Side i skitse til Stefans næste album...

får jeg lyst til at lave Snedronningen om. Det tog mig et år at lave Snedronningen, og der er ikke nogen mennesker, der vil brødføde een et år for at lave et album, man allerede har lavet en gang.

Peter: Jeg synes, du er kommet meget rundt i det eventyr og har hevet meget mere ud af det, end jeg f.eks. ville have gjort...

Stefan: Det, som sagde mig enormt meget, var det med Kaj, som fik den troldsplint i hjertet. Jeg syntes, jeg kunne kende meget af mig selv igen i Kaj. Jeg havde haft en lang periode, hvor jeg havde haft det dårligt. Jeg havde været meget syg både psykisk og fysisk og haft alle mulige kroniske sygdomme, astma og ting og sager. Jeg følte lidt, der var en troldsplint i mit eget hjerte, ligesom man døde lidt inden i sig selv af det... Hvis man altid er frisk og rask og sund, kan man kaste sig ud i livet på en helt anden måde. Kaj karikerer alting. Han kan se alt det dårlige i andre mennesker. Jeg føler mig ikke som Kaj, sådan at jeg ser alt det dårlige i livet, overhovedet ikke, faktisk er jeg lidt af en romantiker, hvad livet angår. Jeg kan huske, da jeg var lille, at jeg sagde til min mor, hvorfor livet ikke er som i den eller den historie. Jeg ville godt have det var sådan lidt mere Dickensk! Sådan, at de gode gik det godt og de onde fik deres straf. Hvis bare man var god skulle alting nok blive godt! Men alligevel kunne jeg godt genkende nogle ting i »Snedronningen«, f.eks. med Gerda, der mindede mig lidt om min lille søster og mit forhold til hende. Hun var sådan en frisk og livskraftig lille pige, der altid sprang en i armene, når man kom på besøg, hej! og sådan. Jeg vil ikke parallellisere »Snedronningen« med mit eget liv, men den går stærkere ind, når man kan føle noget af det samme, og det var det, jeg godt ville have frem. Da jeg gik igang med den, var jeg sådan set ligeglad om jeg fik alle H.C. Andersens formuleringer rigtigt, eller om jeg tolkede historien lidt hist og her. Men i sidste ende, endte det med, at jeg holdt mig tættere til historien, end jeg havde forventet i starten. Det kommer måske også af, at man er lidt bange for folks reaktioner. »Han vil gøre alle os danskeres H.C. Andersen om til tegneserie«. Man ser litteraturfanatikerne kaste sig over en. »Der er en nøgen kvinde i et H.C. Andersen eventyr, hvorfor det« osv.

Peter: Du er med i Valhalla tegnefilmen, så der er vel lange udsigter til dit næste H.C. Andersen album?

Stefan: Det var sådan, at jeg lige var flyttet fra Århus, da I.P. sagde ja til at lave albummet, og så sagde Henning Kure at, jeg skulle kikke forbi »Gimle« (Københavnsk tegneseriestudie. Red.). Der sad Peter Madsen, Freddy og Ingo Milton og Sussi Bech. Jeg spurgte, om jeg kunne få lov at sidde der, og det var helt i orden. Peter Madsen havde kendt mig i en halv time, og så sagde han, at han skulle besøge sine forældre i weekenden, men jeg kunne da få lov at bo i hans lejlighed i den weekend, og senere tilbød han mig - uden egentlig at kende mig - at jeg kunne da få lov at bo i hans lejlighed en månedstid, til jeg fandt mit eget herovre. Det var meget hyggeligt. I lidt over et år, hvor jeg arbejdede på »Snedronningen«, arbejdede jeg som en sindssyg. Når jeg går igang med en ting, ofrer jeg al min tid og energi på det. Jeg tegnede og tegnede - også fordi jeg ikke fik ret meget pr. side - 700 kr., og jeg brugte ret meget tid på at lave en side. Jeg var meget usystematisk i min måde at arbejde på. Jeg planlagde ikke noget. Jeg startede i en ende, og så kørte jeg derudaf. Peter Madsen var ved at gå i brædderne, da han så mig starte med at tushe midt inde på en side, der ikke engang var tegnet færdig, og de andre sagde, at jeg skulle planlægge - bruge lay-out papir og sådan. Det prøvede jeg også på, men det gik ikke. Planlægningen var inde i mit hovede. Idag kan jeg heller ikke selv forstå det, jeg er blevet mere disciplineret tegner. Jeg mener det er rigtigt, at være en disciplineret tegner, for det er så meget lettere. Jeg glæder mig meget til jeg skal igang med mit andet album, for jeg kan koncentrere mig så meget mere om at fortælle en god historie. Jeg føler i al beskedenhed, at nogle af de ting jeg har lavet efter »Snedronningen« går læsemæssigt meget stærkere ind. Lige pludselig en dag bliver man en bedre historiefortæller, jeg ved ikke hvordan det sker, det sker bare.

Peter: Sker det sådan BANG! Pludseligt?

Stefan: Ja, for en dag så tager man det med at tegne lidt mere let. Jeg fik problemer med H.C. Andersen, for det jeg havde tegnet før var fantasivæsener, og dem kunne jeg godt udtrykke mig med og give følelser, men lige pludselig opdagede jeg det var skidesvært at tegne mennesker.

Peter: Gik du så ud og tegnede mennesker?

Stefan: Nej, det gjorde jeg ikke. Jeg havde så skidetravlt med det album. Jeg skulle tjene til dagen og vejen.

Peter: Men du må vel have haft en eller anden form for anatomisk check på det?

Stefan: Jo, selvfølgelig, når man tegner meget og kan tegne. Der er ikke ret mange tegnere, der tegner rigtig anatomi. De tegner det forkert på hver sin måde. Mens jeg arbejdede på »Snedronningen«, startede jeg på et animationskursus, som Jeff Varab, en tidligere Disney animator holdt her i København. Det hjalp mig enormt meget. Før havde jeg skraveret og nusset, nu begyndte jeg at tegne mennesker i bevægelse, og på den måde fik jeg mere check på det. Når man begynder at animere, kan man se det for sig inde i hovedet.

Peter: Men du begyndte på animationskurset, fordi det skulle give dig noget til tegneserien?

Stefan: Ja, men så var det Valhalla-filmen blev startet op, og jeg begyndte at sidde meget ovre hos Jeff, jeg hjalp med lidt assistent-arbejde og sådan...

Peter: Din stil har ændret sig. Bliver dit næste album mere filmisk?

Stefan: Den er blevet mere ren. En del af billederne i »Snedronningen« er meget detaljeoverdængede, ligesom Louis Moe og sådan noget. Mit lay-out er blevet mere stille, efter jeg er gået igang med film... Før kunne jeg godt lide at lave et underligt lay-out med lange smalle billeder. Jeg tænker mere i scener nu. Det næste album bliver mere gennemarbejdet. Jeg har kunnet koncentrere mig mere om skuespillet i figurerne.

Færdigtegnet side til helt ny serie...

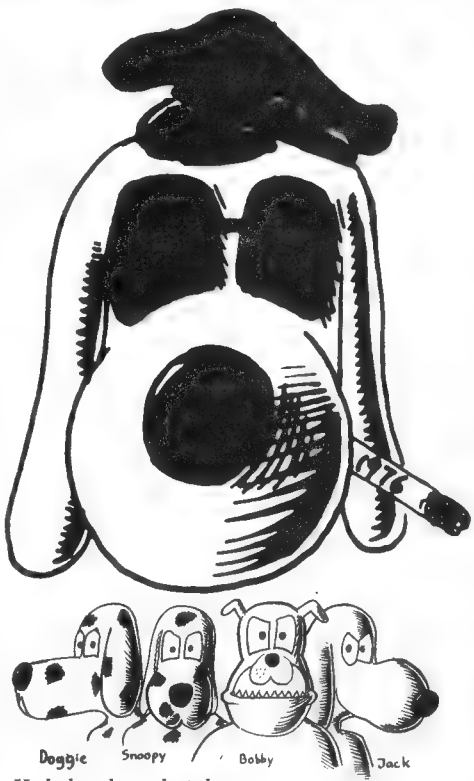

Hede hunde og hot-dogs...

Skjoldunger, snedronninger og flimrende fantasi

Kort sagt: Dansk tegneseriekunst!

af Anders Hjorth-Jørgensen

For blot ti år siden var der næppe mange, som skænkede den danske tegneserieproduktion en tanke. Danske tegneserier var den daglige dosis i aviserne - forbrugt og fordøjet i løbet af et kvarter sammen med diverse, oftest underlødige udenlandske striber. Selvom jeg i dag med største fornøjelse genopfrisker »Poeten og Lillemor«, »Livets gang i Lidenlund« o.a. charmerende, mildt satiriske pæredanske tegneserier, finder jeg unægtelig større tilfredshed i at læse de produkter, som en ny generation af danske tegneseriekunstnere har fået mulighed for at præsentere i gedigen indpakning i 80erne. Aldrig før har danske tegneserier været præget af en sådan bredde og dybde - af en bevidsthed om mediets mange muligheder - som tilfældet er nu. Tænk blot på, hvad vi allerede har set. Eller kast et blik i tre af efterårets udgivelser: »Skjoldunge Saga« 1, »Snedronningen« og »Kun i aften«.

Orla Klausen har allerede gjort sig uhyre fordelagtigt bemærket med sin fine gendigtning af »Jens Langkniv« i tegneserieregi, samt med »Mikkel og rakkertøsen«, som netop er tilendebragt som føljeton i »Seriemagasinet«. Begge med spændende historier og menneskeskæbner i nøjagtige historiske 1600-tals rammer. Imellem 1. og 2. del af »Jens Langkniv« tegnede han imidlertid et album, som jeg vil betegne som hans hidtil bedste arbejde, 1. del af »Skjoldunge Saga«. Det har altså ladet vente længe på sig, men foreligger nu i sort/hvidt album.

Skjoldunge-sagaen om kong Skjold, Roar og Helge og Rolf Krake fortaber sig i perioden mellem jernalderen og vikingetiden, ca. år 500 efter Kristi. Eftertiden har bevaret sagnene i forskellige udgaver, og det er disse, som producer Henning Kure, manuskriptforfatter Per Sanderhage og tegner Orla Klausen har øst af til deres tegneserie. Men tro ikke, at der er tale om genfortælling. Der er snarere tale om en fortolkning, som forsøger - med held - at gå bag om myterne for at præsentere de gamle danske helte som almindelige mennesker af kød og blod.

Historien starter på det tidspunkt, hvor Roar og Helge i en alder af 11 og 13 år endnu gemmer sig for tronraneren Frode. Faktisk er deres rolle her i første del yderst underordnet.

Hovedpersonen er den jyske fiskersøn Thorgrim, der søger optagelse i Frodes hird. Med ham som centrum oprulles et fælt politisk spil om magten i Danmark, hvor ingen er, hvad de udgiver sig for at være, og hvor det først sent går op for læseren, hvor sympatien egentlig bør placeres.

Ved albummets slutning har man således lært en masse mennesker at kende på godt og ondt. Forordet har virkelig holdt, hvad det lovede: »Roar og Helge og Rolf Krake har været rigtige, levende mennesker, og vores opgave er nu at gøre dem levende for vore læsere«. Desværre er der ingen forløsning på historien, for den er blot optakten til en forhåbentlig lang række albums. De politiske linier er trukket op. Personerne og deres indbyrdes konflikter er bragt på plads. Men det er næsten en dødssynd overfor læserne at lade os vente længe på næste episode. »Vi er så småt gået i gang med den« lover Henning Kure, »og den bliver meget flottere tegnet end nr. 1, og så kommer den i farver«. Ja, det er en fattig trøst, når man står tilbage med 17 løse handlingstråde og ligeså mange uforløste konflikter. Og måske må vente helt til 1985 med at komme videre!

Orla Klausens tegninger er selvfølgelig stærkt medvirkende til oplevelsen af historien. Lay out'et virker mere levende og dynamisk, end tilfældet er i »Jens Langkniv«. I forhold til den står personerne stærkere, bl.a. fordi tegneren her har tilladt sig at gøre dem en anelse mere karikerede, hvilket i høj grad fremmer det udtryksfulde og dermed deres karakter i relation til tekst og handlinger. Og det historiske tidsbillede fornemmes skildret med en nøjagtighed, som får en til at tro, at Orla Klausen har været til stede, mens handlingen foregik. Men hvor ville jeg gerne have set hele serien i farver. Jeg har set en prøvefarvelægning af en enkelt side, og selvom tegneserien er flot i sort/hvid, kommer man ikke uden om at farverne fremmer stemnings-, miljø- og personoplevelsen - og overskueligheden.

Er man ude efter den slags farveoplevelser, kan de hentes i en anden nyudgiven dansk tegneserie, nemlig i Stefan Fjeldmarks »Snedronningen«. Den er bygget frit over H.C. Andersens eventyr, men udført af en kunstner, som har levet sig dybt ind i den gamle digters univers, og er dukket ud af det med et originalt og selvstændigt kunstværk som resultat.

H.C. Andersen kaldte også »Snedronningen« for »Et eventyr i syv historier«. Den opdeling har Stefan Fjeldmark bevaret, ligesom handlingen heller ikke bevæger sig langt væk fra oplægget.

Den drejer sig i korte træk om djævelens troldspejl - som viser alt ondt og forvrænget - der splintres, hvorefter to glassplinter sætter sig fast i Kays øje og hjerte. Det ændrer totalt hans opfattelse af omverdenen og hans forhold til Gerda. Hun derimod svigter ikke sin ven, og da han bortføres af snedronningen, drager hun ud i verden og oplever mange genvordigheder og fantasifulde eventyr, før hun genfinder sin ven og fjerner glassplinterne med sine tårer. Hånd i hånd drager de hjem efter at have genfundet trygheden og kærligheden.

H.C. Andersen skal efter sigende have lagt mange filosofiske tanker til grund for dette eventyr, men i bund og grund handler det selvfølgelig om den uegennyttige kærlighed som besejrer ondskab, kynisme og følelseskold rationalisme. Jeg skal dog ikke her give en opskrift på, hvordan eventyret skal læses, for dets mange symboler og rigt facetterede persongalleri åbner for en verden af fortolkninger. Heller ikke i den forbindelse kan man sige, at Fjeldmark svigter Andersen.

Man hører tit den påstand, at tegneserier hæmmer fantasien. Stefan Fjeldmarks fortolkning af »Snedronningen« er et slående bevis på det tåbelige i en sådan påstand. Hans tegneseriekunst giver fantasien ekstra vinger. Hans streg er i mange sekvenser bevidst naiv, men den lader aldrig læseren i fred. Den morer og foruroliger, giver brede beskrivelser af handling og miljø samtidig med at den antyder nye muligheder og dimensioner. Og hvad stregen ikke formår, klares gennem farverne, som understreger og udbygger eventyrets stemning. Det er så smukt, at det gør ondt.

Det er svært at tro, at man her står overfor en debuterende tegneseriekunstner, som kun lige har rundet de 18 år. Hvad kan man ikke vente af ham i fremtiden, hvis han får mulighed for at udvikle sit umiskendelige tegneserietalent?

Det samme spørgsmål kan man stille sig i forbindelse med en anden debutant på det etablerede tegneseriemarked. Han hedder Peter Kielland-Brandt, er 23 år, og har siden slutningen af 70erne markeret sig i diverse alternative udgivelser. Med »Kun i aften« debuterer han som »professionel« tegneseriekunstner.

Den umiddelbare reaktion på albummet er: Hæsligt, strukturløst, talentløst, overflødigt, formålsløst osv. Men pas på, for skindet bedrager! Hvis man giver sig tid til at nærlæse albummet, opdager man her en kunstner, som til fulde har forstået de muligheder, som ligger i tegneseriemediet.

Dystre gammelmandsfantasier afløses af poetiske naturmyter. Humoristiske absurditeter på tapet og andet papir veksler med urovækkende fremtidsfantasier. Tilsyneladende uden at tale til intellektet, men prøv så med følelserne. For Peter Kielland-Brandt kan andet end sætte streger på papir. Det, der umiddelbart opleves som tilfældige, sjuskede streger, viser sig at være omhyggeligt struktureret, fyldt med liv og udtryk.

Hvis man hører til dem, der mener, at god tegneseriekunst har noget at gøre med »flotte« billeder, bør man læse dette album. For det demonstrerer med al tydelighed, at god tegneseriekunst også har noget at gøre med evnen til at få selv enkle streger til at leve på papiret. Gør man sig dette klart, har man god mulighed for at opleve »Kun i aften« som en både poetisk og skræmmende kommentar til den verden, vi lever i. En absurd kommentar, som rummer ikke så få splinter fra H.C. Andersens troldspejl, udført af en kunstner, som nemt kan måle sig med Bilal, Mezieres, Manara og alle de andre »flotte« tegneseriekunstnere, som anmelderne altid kan enes om at rose.

Orla Klausen, Stefan Fjeldmark og Peter Kielland-Brandt demonstrerer med al tydelighed den bredde, som kendetegner dansk tegneseriekultur i øjeblikket. De er omtalt/anmeldt her, fordi de er aktuelle med tre spændende album-udgivelser i efteråret 1983. Men heldigvis står de ikke alene. Pia Thaulov, Peter Madsen, Rune Kidde, Freddy Milton, Ole Pihl, Claus Deleuran, Sussi Bech og Jesper Tom-Petersen hører med i billedet. Og rækken af nyskabende, seriøst arbejdende tegneseriekunstnere kunne gøres endnu længere. Tænk blot på, hvad det »alternative« marked rummer, heriblandt »Danske striber«. Hvis nogen efter denne svada skulle være i tvivl, så lad mig understrege: Det er dansk, og det er meget ofte godt!

SMÅDANSK

v/ Tom Larsen, Øresundsvej 25, 2300 Kbh. S.

Det tidligere lovede »**Serie Fan**« fra **forlaget Viking** udkommer ikke grundet økonomiske problemer. **Rune Larsens Jonah Hex-fanklub** bliver heller ikke til noget. Tilgangen var for lille.

Rune Larsen udgiver et blad kaldet »**Viking Solo**«. Nr. 1 bliver på 16 sider med en 12 siders serie af **Henrik Rehr**, der oprindeligt var tiltænkt »**Danske Tegneserier**« nr. 6. Udover serien kommer der en lille artikel om Rehr og et index over alt, hvad han har fået udgivet. Prisen bliver kr. 4,50. »Viking Solo« skal udkomme hver 3. måned, og hver gang præsenteres en dansk amatørtegner. Nr. 2 eller 3 bliver således med **Gorm Transgaard**. Kan bestilles hos:
Forlaget Viking, Gabelsparken 81, 6740 Bramming.

Gang i sagerne er der i Odense, hvor **Søren Kjellberg** lægger sidste hånd på et kæmpefanzine. »**Grafiske Drømme**« er navnet, og sideantallet er på hele 60 A5 sider. Bladet indeholder: nyheder fra DK, USA og Frankrig, nye amatørserier fra DK og USA, seriebørs, quiz, anmeldelser, animationsnyheder og analytiske og informerende artikler. Prisen er kun kr. 12,-, så det er bare at skrive til:
Forlaget Nunatak, Østerbæksvej 91, v. 27, 5230 Odense M.
Noget rigtigt **SMÅDANSK** er **Nationalmuseets** lille tegneserieudgivelse om vikingerne. Tegneserien er lavet i anledning af en udstilling om vikinger, og fortæller på glimrende vis om vikingernes historie. Denne lidt utraditionelle publikation fra Nationalmuseet kan købes i museets kiosker.

HJELM PÅBUDT!

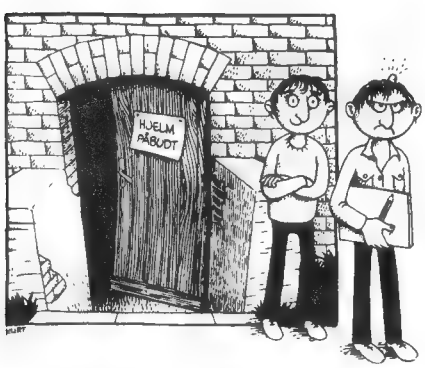

Nej, dette er ikke en relevant advarsel i forbindelse med kommunalt nybyggeri i befærdet område. Den kryptiske titel dækker over noget så sjældent og glædeligt som oprettelsen af endnu et dansk tegneseriestudie. Hjemstedet er Brabrand, Jylland og navngivningen er inspirerede af loftets højde samme sted.

Man kunne næsten forledes til at tro, at det er nødvendigt at slå hovedet for at starte et tegneseriestudie – men i så fald kan man kun ønske sig flere lavloftede erhvervsejendomme.

Initiativtagerne til HJELM PÅBUDT er Mogens Gårdsmann, Thorsten Overgaard, Peter Maltha, Lars Dahl og Carl-Ole Okkels. Selv fortæller de: »Vi er fem tegneserietegnere mellem 17 og 29 år, som hidtil har siddet hver for sig og lavet serier af mere eller mindre professionel karat. Vi vil gerne til stadighed udvikle os, derfor har vi fundet sammen i en tegnestue, hvor vi kan mødes, arbejde, diskutere det, vi har lavet osv. Altså ikke længere ta' til takke med familiens evindelige »det har jeg ikke forstand på««.

Arbejder af de initiativrige hjembærere har tidligere kunnet beskues i bl.a. Blitz, Danske Striber og fanzinet Knulp, og nu inviterer de andre serieinteresserede i Århus-området til at komme på besøg i de nyerhvervede kælderlokaler, Silkeborgvej 599 i Brabrand. Tlf. (06) 25 90 90. Lokalerne kan i aftentimerne benyttes til alskens formål – og for en symbolsk betaling – også af folk udenfor initiativtagergruppen.

»Det, vi i første omgang satser på, er at skabe et hyggeligt mødested«, udtaler hjelmbærerne. »Desto større opbakning, der er bag kælderen, desto mere vil den være værd som mødested og arbejdsplads for alskens tegneserieaktiviteter«.

Seriekælderen blev indviet d. 20. november, og KOMIX ønsker tillykke og go' vind fremover!

Rune Kidde

FAT COMIC... fremragende comic

Der ligger et imponerende stykke arbejde bag det uomtvisteligt bedste af Danmarks overlevende amatørfanzines - FAT COMIC. Redaktør Paw Mathiasen har ikke alene udført det uhørte kunststykke at få sit blad til at leve til en alder af foreløbig 20 numre - han har også formået at opretholde en stabil udgivelsesstrøm og - sidst men ikke mindst - at opbyde en stofmængde, hvis omfang og kvalitet (ikke mindst i forhold til det publikum, som bladet henvender sig til) er al ære værd.

Det tyvende nummer af FAT COMIC fejres med en moppedreng på ikke mindre end **74** sider til kun 12 kr. Formatet er som det plejer van A5, og indholdet består af nyheder, breve, anmeldelser, småartikler og tegneserier fra den generation af tegnere, som for alvor vil markere sig om 3-5 år, forudsat at det danske serietegnermiljø fortsat kan vokse og fungere - især hvad udgivelsesmulighederne og dermed »uddannelsesmulighederne« for de mere alternative, nyskabende og uøvede ting angår.

Et blad som FAT COMIC spiller en meget væsentlig rolle i helheden, og hvis der eksisterede en tegneseriepris - hvad der desværre ikke gør - burde den tilfalde Paw for hans stædige og dygtige arbejde.

Bortset fra sin mission som samlingspunkt for den yngre fanskare er store dele af FAT COMIC's indhold efterhånden interessant for et publikum også uden for deres rækker Enhver der beskæftiger sig mere intenst med tegneserien herhjemme må nødvendigvis følge med her også.
FAT COMIC, Forlaget Viking,
M. Rasmussensgade 6, 5800 Nyborg.
Tlf. (09) 31 35 36.

TEGNESERIEDAMER... dårlige reklamer?

Loisel svælger i drømmen og æventyret med en sjælden intensitet indenfor den genre, han repræsenterer. Udover æventyret på det mere traditionelle plan svælger han også i et æventyr, som kendetegner tegneseriens pubertet i højere og højere grad: oversexede, overformede, overstruttende tegneseriedamer. Damer som kun hører hjemme i mandefantasier og mandeverdenens modekrav. Hvad skal man egentlig tænke om den bølge?

Er det usmagelige frustrationer, det drejer sig om eller blot et mere eller mindre uskyldigt tidsfænomen, som nogen af vi hankønsvæsener kan nyde nogen gange, og hunkønsvæsenerne må lave med til det stilner af, eller en mere seriøs skildring af kvindekønnet måske finder plads på tegneseriemarkedet?

Jeg skal ikke her forsøge på at give et svar - dette indlæg er først og fremmest ment som et aktuelt og påtrængende debatoplæg til KOMIX' læserskare. Overskriften »tegneseriedamer... dårlige reklamer?« er bygget på en anelse om, at netop dette emne kan blive næste anstødssten i debatten om tegneseriens seriøsitet... vold ER efterhånden blevet hverdagskost! Vi har endnu ikke oplevet det store BOOM af højspændte tøserkvinder og storbrystede småpiger herhjemme - men i det små er bølgen nået frem, og den vil givetvis vokse. Uden at tage stilling til seriøsiteten i udgivelserne kan jeg i flæng nævne Natacha, Manara, Kvinden fra Stjernerne, Erotica, Øgleridderen og serier som Barbé's filmiske sexstudier i Kystbane Komix og Torpedo-serien i Fantomet... og selvfølgelig Loisel's Troldkvindedatter.

Tegneseriedamer som blikfang og bølge kan også studeres i f.eks. det sidste nummer af Kulørte Sider eller på side fem i KOMIX 3, hvor et uddrag af SEX AND ROCKETS står til skue. Går man i specialbutikkerne og ser på udvalget dér, vil ingen få problemer med at opdage fænomenet.

Er alle glade, eller kan vi få en debat om emnet i KOMIX? (Hvor vi naturligvis også gerne hører fra de glade!). Læs iøvrigt »KLIP OG KOMMENTARER« i fortsættelse af dette oplæg - måske en antydning af, at fænomenet mere hører tiden end tegneserien specifikt til?

Rune Kidde

KLIP & KOMMEN TARER

Det må man ikke... ifølge Yvette Roudy.

Uddrag af Politikens kronik søndag 23. oktober 1983

Af Elin Judith Lassen

Frankrig har en kvinderetsminister, der er kommet i brændpunktet. Hun har nemlig fremsat et lovforslag mod sexisme i reklame og massemedier. Lovforslaget vil ikke nøgenhed eller pornografi til livs, men derimod situationer, der provokerer til had og vold mod mennesker på grund af deres køn. Ministeren fremfører, at sexisme er den mest udbredte form for racisme, mens hendes talrige modstandere beskylder hende for censur og puritanisme. Om det store slagsmål skriver den danske lektor ved universitetet i Strasbourg, Elin Judith Lassen.

I LOVFORSLAGET defineres sexisme som den mest almindelige form for racisme. Det vedrører ethvert offentligt, verbalt, skrevet eller visuelt udtryk, der provokerer til diskriminering, til had, vold, æreskændelse og injurier over for personer eller persongrupper pga. disses køn.

Intet i forslaget sigter på at komme nøgenhed, erotisme eller pornografi til livs. Disse fænomener mener man ikke er sexistiske, når den måde, de fremstilles på, ikke provokerer til vold eller had mod kvinder som sådan. Loven er nærmere pædagogisk end repressiv, da den ikke direkte vil forbyde diskriminerende fremstillinger af kvinden. Den vil gå mentalitetsændringen i forkøbet og kan opfattes som en instruktion i takt og tone til brug for pressens og reklamens folk.

NÅR JOURNALISTER har bedt Yvette Roudy give et eksempel på det, hun selv kalder en utilstedelig, stereotyp og nedværdigende fremstilling af kvinden, der inciterer til vold og had, har hun peget på et billede, der viser en nøgen, glinsende sort kvinde på alle fire lukket inde i et lavt bur.

Modellen, der poserer, bærer det borgerlige navn Grace Jones. Måske kender man hende allerede. Hun er discosangerinde. Billedet af hende findes på omslaget til hendes LP-plade og er blevet sat i scene og form af kunstfotografen Jean-Paul Goude. Sangerinden kan lide billedet, hvor hun opfatter sig selv som en sort panter. Yvette Roudy mener, at Grace Jones naturligvis skal have lov til at stå model, som hun vil, men at et sådant billede er uacceptabelt i offentligheden.

Ministeren har også peget på en reklame for Buffalo-jeans. Reklamebureauet Langages viser modellen fra siden med enden lidt drejet ud mod os. Hun er iført et par superstramme jeans. Overkroppen er nøgen. Om den er der viklet et reb, der holder armene ind til kroppen. Kun øjnene, der ser lidt fugtige ud i en blanding af lidelse, nydelse og arrogance, afslører et menneskeligt udtryk.

Det konservative ugemagasin **Le Point** har oplagt politiske grunde til at sætte kvindeministeriet i opposition til befolkningen. Bladet refererer til en undersøgelse, der har konstateret, at 55% af TV-seerne, mænd såvel som kvinder, sætter pris på denne reklame.

Den venstre-katolske avis **La Croix** tager munden fuld og anklager Yvette Roudy for at ville nedlægge forbud mod kærlighed og nydelser!

Pressens hårdeste kritik er ofte kommet fra kvindelige journalister. Hertil svarer Yvette Roudy i et sensationsinterview i **Lui**, den franske pendant til **Playboy**, som hun erklærer sig som læser af og som hun ikke er imod, da folk køber det og ikke bliver det påtvunget offentligt, at mange journalister af deres chefer er blevet pålagt at skrive kritiske indlæg. Hun hævder at kende nogle af disse kvindelige journalister personligt.

Det litterære ugeblad **Les Nouvelles Litteraires** spørger, hvad der mon ligger til grund for ministerens fremfærd. Om det er total mangel på humor og æstetisk sans, eller om det er manglende evne til at distancere sig fra tingene.

BLIVER LOVEN mon vedtaget? Man bringes alvorligt i tvivl, når man holder den passionerede debat og den stærke modstand i erindring. De, loven vedrører, har bekendt kulør og demonstreret deres magt og samtidig overbevist mange om, at loven er tiltrængt. Forslaget vil sikre kvinderne elementær frihed til at kæmpe imod de fordærvelige billeder, man ser af dem, og som man får af dem, fordi billederne sætter sig i mentaliteten.

»Et billede er uskyldigt, og dog er det den værste form for undertrykkelse, mennesket har opfundet« citerer premierminister Pierre Mauroy i en forsvarstale for anti-sexismeloven forfatteren Jean Cohen for at have skrevet i sit værk om racisme.

Socialisterne har erklæret kønsdiskrimineringen krig men bor selv i glashus. Kun 22% af partiets medlemmer er kvinder.

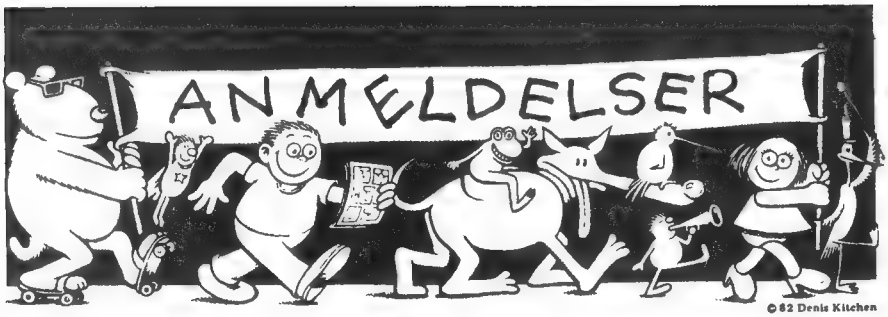

Michel Crespin: En sang om engang....

Carlsen, 72 sider, Kr. 49,50.

En sang om engang... er et storslået epos omkring en ikke alt for fjern fremtid, hvor selvstændighedsbevægelserne gør oprør med våben i hånd. Det undertrykkende samfund er gået i opløsning og reminiscenserne (den nationalistiske hær) af dette har bosat sig i de større byer, hvor de prøver at fastholde den ensretning og centralisering, der nødvendigvis får folk til at gøre oprør for at føre frihedstrangen ud i livet. Selve billedet af samfundet er nogenlunde identisk med det, som Auclair introducerede i Simon-sagaen, ligeledes er der en af personerne i albummet der hævder at have mødt Simon. Men der er stor forskel på Auclair og Crespin. Crespin ikke bare antyder volden, som et aspekt man er nødt til at leve med, men også selv benytte sig af for at overleve i den verden, han lægger for dagen. Han udpensler volden i al sin hæslighed, og lader de folk dø, som man er kommet til at kende, og som man tror har en fælles fremtid. Crespin er lidt for tæt på virkeligheden til at man betragter albummet som en almindelig oplevelse. Det er et skræmmende billede af noget, der foregår mange steder, ført ud i sin yderste konsekvens. Albummet er ikke bare en beskrivelse af en guerillagruppes kamp og nederlag mod en overmagt, men også en meget dybtgående og følsom skildring af mennesket og naturen i al dens forskellighed. Crespin er til tider så fængslende i sine melankolske billedskildringer, at man glemmer at der er noget der hele tiden ligger og lurer, nemlig den ødelæggende og meningsløse vold. Kærligheden mellem hovedpersonen Ene og Jöel kommer heller ikke til at blomstre på denne baggrund. Det er et temmelig sort og deprimerende album, men der er fantastisk flot lavet. Crespins tynde streg og de mesterlige billedsider udtrykker til fulde den håbløshed, der overvejende behersker albummet, der er dog et spirende håb om at Ene kan fortsætte kampen mod undertrykkerne.

John Jørgersen

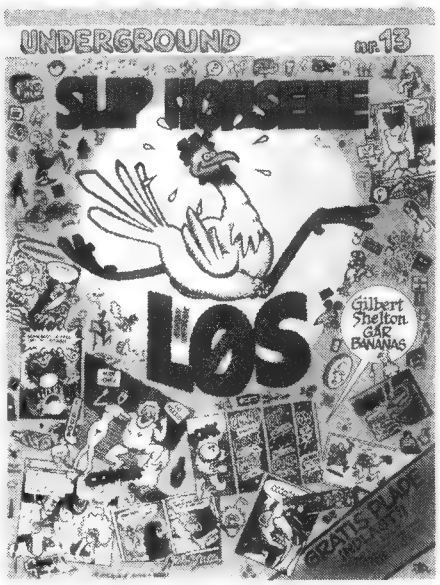

Gilbert Shelton: Slip hønsene løs (Underground, 13)

Interpresse. 48 sider. Kr. 32,50

Underground-serien præsenterer hermed for 8. gang Gilbert Shelton (Var det i øvrigt ikke snart på tide at præsentere andre undergroundtegnere?), så han turde vel efterhånden være ret så kendt.

Foreliggende album, som stort set overvejende består af een-sides episoder, er helt i den velkendte satiriske og karikerede stil, og bringer i forhold til tidligere intet nyt, men giver dog med sit blandede indhold et udmærket billede af det særlige »Sheltonske« univers. Naturligvis, fristes man til at sige, er der historier med Flip-kompa'niet, men da også gensyn med Fat Freddys kat, Philbert Desanex og Super Svinebæstet. Resten er »fyldt« ud med mere eller mindre (især mindre) morsomme rim og vittige spots, samt en vedlagt grammofonplade, men dette påfund kan jeg kun opfatte som en kommerciel fidus og derfor forbigå i tavshed. Inkarnerede Shelton-tilhængere vil nok også flippe ud over dette album, og indimellem er der da også opløftende momenter og komiske indslag, men alligevel kan jeg ikke dy mig for at spørge, om ikke tiden er løbet fra denne hyldest til en såkaldt freaket livsstil?

Arne Larsen

Anders Hjorth Jørgensen: Tegneseriernes historie

Stavnsager. 80 sider. Kr. 98,50

Ingen er vel nærmere til at skrive en tegneseriernes historie end AHJ, og hans bog herom i den nystartede serie om tegneserier på forlaget Stavnsager er da også vellykket. Læseren får i et letlæst sprog en oversigt fra Knold og Tot (med et kort tilbageblik til tiden før) til i dag. Eksempelmaterialet er stort og måske sine steder på grænsen af opremsning, men det væsentligste: overblikket, nås. Illustrationerne er mange og velvalgte, omend flere steder for nedfotograferede. Glædeligt er det i øvrigt, at den samfundsmæssige sammenhæng, som tegneserier altid med eller mod deres vilje har været placeret i, er rimeligt fyldigt omtalt, lige fra mediestarten i amerikanske medier til debatten i 1950-erne, glædeligt også fordi et kunstigt skel mellem dem der så denne samfundssammenhæng og dem der ikke så den hermed er godt på vej til at være nedbrudt. Blandt bogens små overraskelser er en - efter min mening - overraskende positiv vurdering af »Illustrerede Klassikere«. Stadig mangler dog en omtale af en af de store tegneseriekulturer: den kinesiske. Men det er et svært og uudforsket område, som heller ikke jeg har haft held til at indarbejde i mine bøger. Men stof ligger der til en bog i Stavnsagerserien.

Torben Weinreich

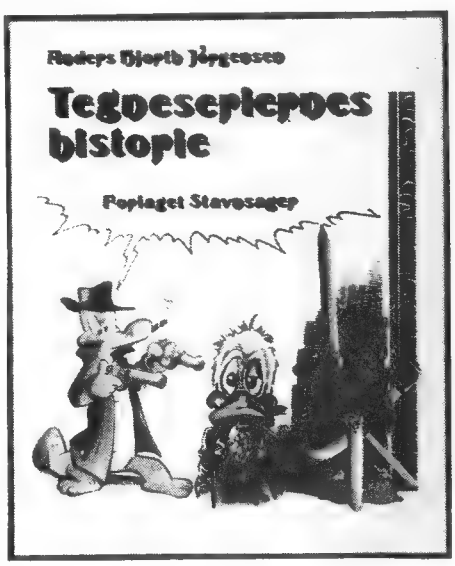

Bent Værge: Da tegneserien blev voksen
Stavnsager. 63 sider. Kr. 98,50

»Da tegneserien blev voksen« vil give en introduktion til de bedste voksenserier, der er udkommet på dansk i de senere år. De færreste voksne kender den udvikling, der har fundet sted inden for mediet, så der er brug for en sådan introduktion. På en række punkter opfylder bogen sit formål. Den er overskuelig, kan læses/bladres i et stræk. Teksten består ud over en kort indledning og et tegneseriepolitisk efterord af 28 hinanden uafhængige omtaler (anmeldelser?) af »de mest epokegørende« albums. Billedmaterialet er særdeles velvalgt og vil givet stimulere mange læsere til at gå videre.

Desværre tåler bogens tekst alt for ofte ikke et kritisk eftersyn. Jeg har tre indvendinger. For det første er forfatteren tilbøjelig til at referere sin egen oplevelse istedet for at analysere det, der har fremkaldt den, nemlig serien. Næsten alle serierne er »rystende« eller »spændende«, »stærke«, »frigørende« eller »oplevelsesorienterede« (!). Vi hører for lidt om hvorfor! For det andet er mange kritiske udsagn for uklare. Således hedder det om Gimenez: »Formsproget er enkelt og usminket, en bevidst karikeret specialrealisme med klare, troværdige typer - skildret intenst, men stilfærdigt«. Det **kan** ikke passe alt sammen på én gang. Og det **gør** det heller ikke. Se blot forfatterens eget eksempel fra »Børnehjemmet«, hvor virkemidlerne er himmelråbende grove: vildt opspilede øjne, savlende munde med hugtænder i nærbilleder osv.

For det tredie advarer teksten mod at forstå tegneserier som litteratur. Men den forfalder selv lidt til det. I hvert fald er forfatteren ivrig efter at få slået fast, at det her er KUNST. For at legitimere dette kaldes albums over 48 sider for tykke bøger, alenlangt opremses »raffinerede« filmiske virkemidler, og der drages direkte sammenligninger med billedkunst. Således hedder det om Caza, at han »har komponeret nogle helsides opslag, der står stærkere end langt det meste anden kunst, man kan opleve i almindelig billedkunst«. I bedste fald er sammenligningen meningsløs og uinteressant (JEG synes f.eks. at Jorn er bedre...). I værste fald er den direkte vildledende. Men lad dog tegneserier være tegneserier og vis, at der er kød nok på dem ved at analysere de oplevelsesmuligheder, de rummer. Det må være vejen frem m for god tegneserielitteratur.

Jens Thorhauge

Comés: Salamander
Carlsen. 126 sider. Kr. 79,50

Der er langt fra Comés stereotype og vage »Den levende gud« til hans sidste danske udspil, »Salamander«,. Her oplever man den modne kunstner, der med fuld beherskelse af grafiske virkemidler og fortælleteknik udfolder en superfascinerende historie for vore undrende øjne. Med andre ord: »Det er en vældig god tegneserie!

Ligesom den foregående tegneserieroman »Tavshed« udspiller handlingen sig i Ardennerne. »Salamander« er da også rent tematisk beslægtet med »Tavshed«, idet vores fremmedgjorte industrielle samfund kommer til kort overfor en myteladet natur.

En ung TV-producer, hans gravide kone og deres søn flytter ud i den tilsyneladende landlige idyl i Ardennerne. Manden er teknokrat og har kun spot til overs for den lokale befolkning, hvis hang til trolddomskræfter han blot vil bruge til et TV-program. Hans kone er også fuld af skepsis overfor stedet - men drages efterhånden ufrivilligt mod naturkræfterne. Åbningen mod det naturbestemte sker gennem sønnen Pierre, som er en klar pendant til Tavse i »Tavshed«. Pierre er autistisk (en slags psykisk betinget stumhed), og han viser sig straks i besiddelse af et dæmonisk potentiale, hvilket får den unge, smukke heks Væselen til at acceptere ham. Hun besidder bl.a. den forunderlige egenskab at kunne tage dyrs skikkelse.

Der er også andre interessante personer i »Salamander«. Bl.a. Præsten, der føler sig truet af den nye konkurrent fjernsynet, og endnu mere af Væselen og hendes faders naturkult. Der er også en skummel nabo med en sexfikseret sinke af en søn og mange andre.

Hovedpersonen er dog den vordende mor, som langsomt erkender naturtroens rigtighed og magt. Som følge heraf distancerer hun sig langsomt fra sin teknokrat-mand og forlader ham til sidst.

Der er en del makabre og skæbnebestemte dødsfald i albummet, som viser Comes' indflydelse af Tardi. Endvidere er det tydeligt, at Comes har læst Fay Weldons »Støvbold« - tematisk og indholdsmæssigt er der en del paralleller. Og man kommer naturligvis heller ikke uden om Hugo Pratt.

At man æder det 126 sider lange album råt skyldes foruden den spændende historie ikke mindst Comes' overlegne grafiske brug af tegneseriemediet. Stregen er i »Salamander« endnu mere flydende og organisk end i »Tavshed«.

Overlegen anvendelse af lys og store skyggeflader og lange filmiske billedsekvenser uden bobler gør »Salamander« til en stor kunstnerisk nydelse. Al anbefaling værd!

Jens Rasmussen

UDGIVELSER I DECEMBER

Carlsen if

Den store Hergé-bog
Felix, 10: Felix og våbensmuglerne
Alix, 10: Vulkanens ofre
Alix, 11: Den græske dreng
Servé: Amaryllis
Tardi: Tåge over Tolbiac-broen
Sokal (Inspektør Canardo): Rasputins mærke
Derib – »Han, som blev født to gange«, bd. 1 (af 3): Skybrud
Karl-Oskar Jæger: Dæks og Rosa

a/s Interpresse

Orla Klausen: Skjoldungerne, 1
Stefan Fjeldmark - H.C. Andersen, 1: Snedronningen
Brunhilde, 4: Brunhilde (Genoptr. af minialbum 6)
Splint og Co., 26: Bønner overalt
Gammelpot, 10: Smuglerborgen
Prins Valiant, 25: Det forbandede sværd
Mechanix, 1
Interpresses julealbum: Lars og Lotte redder julen

Næste nummer d. 5. januar

KORT med HJORTH

Den måtte jo komme! **Hugo Pratts** pligtarbejde om Corto Malteses' fortid, **»Corto Maltese. Ungdom 1904-05«.** Dvs. meget lidt om titelfiguren, men med en handling centreret om hans senere ærkefjende Rasputin. Smukt fortalt i pæne farver og traditionelt opbyggede tegneseriesider, hvor billedrammer af samme størrelse afløser hinanden.

Udgangspunktet er den russisk japanske krig - kort og præcist beskrevet i en udmærket tekst/billed-indledning - men den bruges desværre ikke som baggrund for den beskrivelse af komplicerede menneskeskæbner, som man finder i de albums, der handler om den »modne« Corto Maltese.

Selvfølgelig skal dette album læses af alle inkarnerede Prattlæsere. Men mon de ikke vil have samme oplevelse som jeg: Corto Maltese-figuren behøver ingen baggrund. Den er bedst tjent med at leve i et mytisk tågeskær. Vi kan sagtens undvære de (måske?) efterfølgende albums, som forsøger at afdække »heltens« udvikling fra 1906 til 1914! Men det forhindrer vel ikke Interpresse, som står for denne udgivelse, i at udgive dem!

Samme forlag har fået den geniale idé at udgive et flot samlebind om **Lucky Luke** - måske inspireret af **Gutenberghus-succesen** med de store Disney-bøger. I **»Jeg Lucky Luke«** finder man således både **»Billy the Kid«**, »Grønskollingen« og **»Jesse James«**, men smart nok i selskab med fire gamle og en enkelt (kort) episode, som vi ikke før har set på dansk. Og med kort forord af **Sture Hegerfors**, som fortæller overfladisk om seriens historie. For fuldstændighedens skyld **må** man jo investere 98 kr. i denne luksusudgave.

Nå, **Interpresse** får jo også nu og da heldige indskydelser. Forlaget har således samlet **Claire Bretecher**-episoderne **»Sæsonens salat«** fra **»Kystbane Komix«** i albummet **»Mens vi venter på Café au Lait«.** Og det er ikke så tosset endda!

Interpresse har haft stor succes hos et købedygtigt publikum med den enerverende **»Flip og Flop«**. Nu forsøger **Carlsen** tilsyneladende at gøre det konkurrerende søsterforlag kunsten efter med serien **»Leonardo«**. Det første album, **»Leonardo er et geni«** rummer en række korte episoder, mens nummer to, **»Geni uden grænser«**, fortæller en sammenhængende historie inspireret af **»Jorden rundt i 80 dage«**. Ophavsmændende er **Turk** og **De Groot**, som før har vist, hvor lidt de dur til som afløsere for **Macherot** på **»Clifton«**. Desværre gør de det ikke bedre i »Leonardo«.

Jeg tror, Leonardo da Vinci ville vende sig i graven, hvis han havde mulighed for at opleve sin gerning udstillet på denne fladpandede, såkaldt humoristiske vis. Men det kan både ophavsmænd og forlag jo se stort på, sålænge produktet skæpper i kassen!

Kort sagt, »Leonardo« er et blandt mange overskudsprodukter, som medvirker til, at tegneseriemediet står så lavt i offentlighedens omdømme.

Anders Hjorth-Jørgensen

FÅ KOMIX TIL DØREN HVER MÅNED...

Et abonnement på *KOMIX* sikrer dig de nyeste nyheder på tegneseriefronten ENDNU hurtigere! Udfyld kuponen og send den til: *Interpresse, Box 11, 2880 Bagsværd.* Mærk kuverten *KOMIX.*

Ja, send mig *KOMIX* hver måned i et halvt år

Navn _____

Adresse _____

Postnr. _____ By _____

KR. 60,00 er

☐ vedlagt i check

☐ vedlagt i kontanter (anbefalet)

☐ Indsat på giro 8319200 (mærk venligst girokortet »KOMIX abonnement«

Du må gerne skrive kuponen af

JULEAFTEN I VALHALLA
DET ER SNART FOR GALT. JULEN STÅR FOR DØREN, RØSKVA RENDER RUNDT MED EN NY FYR, HUN BLI'R SÅ'N SNART GRAVID, OG DU SIDDER BARE OG DRIKKER.
KÆFT KÆLLING! LAV MAD, SKIFT UNGEN OG STIK MIG EN ØL!
ÅH, GISP, RALLE. HJÆLP HAN KØNSROLLER MIG.
HEJ THOR OG SIF, JEG HAR TAGET MIN NYE FYR MED HJEM TIL AFTENSMAD. KAN JEG LÅNE 20 KR. TIL EN TUR I BIOGRAFEN?
LIDERLIGE TØS! DU KOMMER I SENG UDEN AFTENSMAD, JA!
ÅRH, BALDER ER DA IKKE BEDRE NÅR HAN SÅ'N DRIKKER SIG SKIDEFULD!
BALDER ER IKKE FULD! HAN HAR FÅET FOR MEGET URTE-THE!
BLØP
LOKE, DU MÅ IKKE KOMME SÅ MEGET MISTELTEN I URTE-THEEN, BALDER KAN IKKE TÅLE DET.
DER STÅR ELLERS I MIN »HINDUISME FOR BEGYNDERE« AT MISTELTEN ER SUNDT.
HØR, HVAD LAVER DU EGENTLIG?
JEG PRØVER MIT NYE SLANGETÆMMER SÆT. SLANGEN HAR BEVÆGET SIG OPEFTER I EN HEL UGE! DET ER EN RET LANG SLANGE.
DET ER SAT'ME FOR MEGET! VI ER BLEVET FYRET FORDI JERES SKIDE SLANGE HAR LAVET KUK I PARADIS!
SOM CHEF MÅ JEG BEKLAGE DENNE LILLE MISFORSTÅELSE. DER GIVES JER HERMED SOM PLASTER PÅ SÅRET OG SOM JULEGAVE, 3 ØNSKER DER ALDRIG KAN LAVES OM, UANSET ØNSKERNES KARAKTER.
SHERRY
FØRSTE ØNSKE...
ANDET ØNSKE...
HØR, NU HAR VI FÅET DE TO ØNSKER OPFYLDT. SYNES DU VI SKAL GØRE NOGET VED SLANGEN?
SLANGEN? OP I RØVEN MED DEN!
MØRDØN SMET - 83

Tegneseriedamer... dårlige reklamer?

LÆS DEBATOPLÆG SIDE 30 SAMT KLIP OG KOMMENTARER SIDE 31

NY SUPERMANFILM... læs »Anima« side 16

LORELEI KAN FORDREJE HOVEDET PÅ DE FLESTE MÆND - HVAD MED SUPERMAN!